

ΑΡΧΕΙΟΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ
ΥΠΟ

ΔΗΜΗΤΡ. ΕΜΜ. ΚΑΛΙΤΣΟΥΝΑΚΗ

ΕΤΟΣ 38^{ον} (1958)
ΤΟΜΟΣ 38^{ος}

ΤΕΥΧΟΣ Γ'
ΙΟΥΛΙΟΣ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

ΕΞΟΥΣΙΑΙ ΚΑΙ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ *

Υπό ΓΕΩΡΓΙΟΥ Α. ΚΑΝΑ

Τόσον εις τὰς διαφόρους χώρας, ὅσον καὶ εἰς τὴν χώραν μας, αἱ ἐξουσίαι καὶ ἀρμοδιότητες τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν εἶναι, ἄλλοτε μὲν μειωμένα, ἄλλοτε δὲ ἠϋξημένα, πολλάκις δὲ ἐξαιρετικά.

Παλαιότερον, εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Ἡγεμόνος ἢ τοῦ Μονάρχου, ὑπῆρχε τὸ Κράτος ὑπὸ τὴν ἀπόλυτόν του μορφήν, ἤτοι ὑπὸ τὴν μορφήν τοῦ «Κράτος εἶμαι ἐγὼ» (L' État c'est moi). Ὁ Ἡγεμὼν ἢ ὁ Μονάρχης ἀντεπροσώπευε τόσον τὴν περιουσιακὴν ἀντίληψιν τοῦ Κράτους, δηλαδὴ τὸν Fiscus, ὅσον καὶ τὴν κυριαρχικὴν τοιαύτην. Εἰς τὴν σημερινὴν μορφήν τοῦ δημοκρατικοῦ, κοινοβουλευτικοῦ Κράτους, ἡ πολιτεία ἀπεικονίζει τὴν κυριαρχικὴν, ὡς δὲ Fiscus τὴν περιουσιακὴν, ἐξουσίαν, τοῦ Κράτους. Ἡ κυριαρχικὴ ἐξουσία ἀσκεῖται ὑπὸ τοῦ λαοῦ, ἡ δὲ ἐξουσία τοῦ Fiscus ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως. Ἐκπρόσωπος τῆς Κυβερνήσεως διὰ τὴν ἀσκήσιν τῆς ἐξουσίας ταύτης τοῦ Fiscus εἶναι σήμερον ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν.

Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν ἐκπροσωπεῖ γενικῶς σήμερον τὸν Fiscus ὡς διοίκησιν τοῦ δημοσίου πλούτου. Ἐκ τῆς ἐξουσίας του ταύτης πηγάζουν πλείστα ἔσοδα ἐξουσίαι καὶ ἀρμοδιότητες, τὰς ὁποίας θὰ ἀναπτύξωμεν εἰς τὴν ἐπιμέλειαν μας.

Αἱ τοιαῦται ἐξουσίαι καὶ ἀρμοδιότητες ἀναφέρονται εἰς τὴν δημοσιονομικὴν διοίκησιν. Ὑπὸ τὸν ἔρον δημοσιονομικῆς διοικήσεως νοεῖται ἡ διοίκησις τῶν Δημοσίων Οἰκονομικῶν ὑπὸ τὴν εὐρείαν ἔννοιαν τούτων, τὴν ὁποίαν ἀσχεῖ ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν διὰ τῶν εἰδικῶν ὑπηρεσιῶν καὶ τῶν εἰδικῶν ὀργάνων τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν.

Αἱ ἐξουσίαι καὶ ἀρμοδιότητες τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν εἶναι ἰδιόζουσαι καὶ συνεχῶς εὐρύνονται, διότι ἡ δρᾶσις τῶν Δημοσίων Οἰκονομικῶν,

* Ὁμιλία εἰς τὸ Ἀμφιθέατρον τῆς Α.Σ.Ο.Ε.Ε. τὴν 29ην Μαρτίου 1958.

μετά των όποιων συνδέονται αὐται, διαρκῶς εὐρύνεται καί διότι ἡ δημοσιονομική διοίκησης καί ἡ δημοσιονομική πολιτική εἶναι ἀπαραίτητοι συντελεσταί διὰ τὴν ἐπιτυχῆ ἐφαρμογὴν παντός κυβερνητικοῦ προγράμματος, ἐφ' ὧν τῶν πολιτικῶν, κοινωνικῶν, οἰκονομικῶν, νομισματικῶν καί δημογραφικῶν, τομέων. Τὸ σύγχρονον Κράτος συντελεῖ εἰς τὴν παραγωγὴν, διαμόρφωσιν, κατανομήν καί ἀναδιανομήν τοῦ ἔθνικοῦ εἰσοδήματος, εἰς εὐρυτάτην κλίμακα, δι' ὧν τῶν μορφῶν τῆς δημοσιονομικῆς δράσεως, (φορολογίας, δημοσίων δανείων, δημοσίων δαπανῶν, δημοσίων ἐπιχειρήσεων, δημοσίας περιουσίας καί τέλος διὰ τῆς ἐκδόσεως ἰδίου χρήματος, τοῦ καλουμένου δημοσιονομικοῦ χρήματος).

Λόγῳ τῆς τοιαύτης εὐρυτάτης ἀναπτύξεως καί μορφῆς τῆς δημοσιονομικῆς δράσεως ὁ Ὑπουργός τῶν Οἰκονομικῶν ἀποτελεῖ ἐξέχουσαν προσωπικότητα ἐν τῇ ἐκτελεστικῇ ἐξουσίᾳ, ἡ ὁποία τοῦ ἐπιτρέπει νὰ ἀσκή τὰς ἐξαιρετικὰς ἐξουσίας καί ἀρμοδιότητας, τὰς ὁποίας θὰ ἀναπτύξωμεν εἰς τὴν ὁμίλιαν μας, τὰς ὁποίας τυπικῶς δὲν ἔχει οὔτε αὐτὸς οὔτος ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως.

Διὰ τὴν ἐνιαίαν μάλιστα δημοσιονομικὴν διοίκησιν ἔχει ἀναγνωρισθεῖ, εἰς τὰς πλείστας χώρας, ὅτι μόνον ἐν πρόσωπον δέον νὰ ἀναλάβῃ τὴν εὐθύνην τῆς δημοσιονομικῆς διοικήσεως καί ὡς τοιοῦτος ἔχει ἀναγνωρισθεῖ ὁ Ὑπουργός τῶν Οἰκονομικῶν. Λόγῳ ὅμως τῆς παντοδυναμίας τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν διευτυπώθησαν σφοδραὶ ἀντιρρήσεις διὰ τὴν δῆθεν μὴ κανονικὴν ἀλλ' ἐπικίνδυνον ἀσκήσιν τῶν ἐξουσιῶν τούτων. Τοιαῦται ὅμως ἀντιρρήσεις θὰ ἠδύναντο νὰ εὐσταθήσουν, μόνον ἐὰν ὁ Πρωθυπουργός εἶναι συγχρόνως καί Ὑπουργός τῶν Οἰκονομικῶν, ὅτε αἱ ἐξουσίαι του ἠδύναντο νὰ ἀποβοῦν τυραννικαὶ καί ἐπίσης ἐὰν, ἐπὶ Κυβερνήσεως Συνασπισμοῦ, ἀμφοτέροι, Πρωθυπουργός καί Ὑπουργός, τῶν Οἰκονομικῶν ἀνήκουν εἰς τὸ αὐτὸ κόμμα, διότι οἱ δύο οὗτοι, ἀκολουθοῦντες τυχὸν κομματικὴν καί ὄχι γενικὴν κυβερνητικὴν, κατεύθυνσιν, δύνανται νὰ ἀσκοῦν ὑπερβολικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς διαμορφώσεως τῆς κυβερνητικῆς πολιτικῆς συμφώνως πρὸς τὰς κατευθύνσεις τοῦ κόμματος εἰς τὸ ὅποιον ἀνήκουν. Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἡ καλὴ χρῆσις τῶν ἐξαιρετικῶν τούτων ἐξουσιῶν καί ἐκτεταμένων ἀρμοδιοτήτων, παρὰ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν, εἶναι ζήτημα τῆς προσωπικότητος τούτου διὰ νὰ ἀποβοῦν αὐταὶ εἰς ὄφελος τῆς δημοσίας καί ἔθνικῆς οἰκονομίας. Αἱ ἐμπρηξημέναι ἐξουσίαι τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν ἐν Ἑλλάδι ἔχουν ἀναγνωρισθεῖ διὰ συνταγματικῶν διατάξεων, δι' εἰδικῶν νόμων καί διὰ τῆς παραδόσεως.

Εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ὁ Καγκελάριος τοῦ Θησαυροφυλακίου, εἶναι ὁ πραγματικὸς Ὑπουργός τῶν Δημοσίων Οἰκονομικῶν. Οὗτος εἶναι, μετὰ τὸν Πρωθυπουργόν, ἡ ἰσχυροτέρα προσωπικότης ἐν τῇ Κυβερνήσει.

Καὶ εἰς τὰς Ἡν. Πολιτείας ὁ Ὑπουργὸς τοῦ Θησαυροφυλακίου, εἶναι ὁ πραγματικὸς Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν, ἔχει ὅμως περιωρισμένης ἐξουσίας ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς ἀντιστοίχους ἐξουσίας τὰς ὁποίας ἔχουν τὰ ἀντίστοιχα εὐρωπαϊκὰ Θησαυροφυλάκια.

Εἰς τὴν Γαλλίαν, ἐπειδὴ ἡ δημοσιονομικὴ πολιτικὴ ἔχει μίαν ὑπερέχουσαν ἀξίαν εἰς τὴν γενικὴν κυβερνητικὴν πολιτικὴν, ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν κατέλαβε μίαν νομικὴν ὑπεροχὴν ἔναντι τῶν συναδέλφων του καὶ ἔπαυσε νὰ εἶναι εἰς τεχνικὸς Ὑπουργός, ἢ ἀπλοῦν ὄργανον τῆς γενικῆς κυβερνητικῆς πολιτικῆς.

Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς μάλιστα τῆς Κυβερνήσεως τοῦ Βισσύ, (1940) ἠνώθη εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν καὶ τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας, δημιουργηθέντος ἐνὸς Ὑφυπουργείου Οἰκονομικῶν. Τὴν αὐτὴν ἐξέχουσαν θέσιν ἔχει ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν πανταχοῦ, ὡς θὰ ἀναπτύξωμεν εἰς τὴν συνέχειαν τῆς ὁμιλίας μας.

Μία καὶ δὴ ἡ σπουδαιότερα, ἐκ τῶν ἐξουσιῶν τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν, εἶναι ἡ δημοσιονομικὴ ἐξουσία. Ἐπειδὴ ὅμως δημοσιονομικὰς ἐξουσίας ἔχει τόσον τὸ Κοινοβούλιον ὅσον καὶ ἡ Κυβέρνησις, διὰ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν, μεταξὺ τῶν δύο τούτων φορέων τῆς δημοσιονομικῆς ἐξουσίας δημιουργεῖται ἀνταγωνισμὸς διὰ τὸν τρόπον καὶ τὴν ἔκτασιν τῆς ἀσκήσεως τῆς δημοσιονομικῆς ἐξουσίας, παρ' ἑκατέρου ἐκ τῶν δύο τούτων φορέων. Καὶ ἄλλοτε μὲν τὸ Κοινοβούλιον ἐπιβάλλει ὠρισμένους περιορισμοὺς εἰς τὴν Κυβέρνησιν, ἄλλοτε δέ, ὅπερ καὶ τὸ συνηθέστερον, ἡ Κυβέρνησις ἐπιβάλλει περιορισμοὺς εἰς τὸ Κοινοβούλιον, ὡς πρὸς τὴν ἀσκήσιν τῆς δημοσιονομικῆς ἐξουσίας. Οἱ τοιοῦτοι περιορισμοὶ τῆς δημοσιονομικῆς πρωτοβουλίας τῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ Κοινοβουλίου, εἰς τὰς διαφόρους χώρας, σκοποῦν νὰ κατοχυρώσουν τὴν θέσιν τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν καὶ τὰς ἰδιαζούσας καὶ ἐξαιρετικὰς ἐξουσίας τούτου, εἰς τὰ νεώτερα δημοκρατικὰ πολιτεύματα, λόγῳ τοῦ ἀνευθύνου τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας καὶ τῶν Βουλευτῶν, εἰς τὴν οἰκονομικὴν διοίκησιν. Ὡς ἐκ τούτου, οἱ περιορισμοὶ οὗτοι σκοποῦν νὰ κατοχυρώσουν τὸν Ὑπουργὸν τῶν Οἰκονομικῶν τόσον ἔναντι τῆς Βουλῆς ὅσον καὶ ἔναντι τῶν ἄλλων Ὑπουργῶν.

Αἱ δημοσιονομικαὶ ἐξουσίαι τῆς Βουλῆς καὶ τῆς Κυβερνήσεως, εἰς τὴν Ἑλλάδα, περιλαμβάνονται εἰς τὰ ἰσχύοντα ἐκάστοτε συντάγματα καὶ εἰς τὴν ἰσχύουσαν ἐκάστοτε νομοθεσίαν.

Διὰ τῶν διατάξεων τούτων καθορίζονται τὰ πλαίσια τῶν δημοσιονομικῶν ἐξουσιῶν τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας καὶ τῶν διαφόρων δημοσιονομικῶν ὀργάνων καὶ τῶν δημοσιονομικῶν ὑπηρεσιῶν, ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ὁποίων ἱσταται ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν.

Δημοσιονομικαὶ συνταγματικαὶ ἐξουσίαι ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ

Μία σπουδαία συνταγματικὴ δημοσιονομικὴ ἐξουσία τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν καὶ δὴ ἡ σπουδαιότερα εἶναι ἡ ἀφορῶσα τὴν πρωτοβουλίαν διὰ τὴν κατάρτισιν, τὴν ὑποβολὴν εἰς τὴν Βουλὴν, τὴν ψήφισιν καὶ τὴν ἐκτέλεσιν, τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ.

Αἱ δημοσιονομικαὶ ἐξουσίαι τῆς Κυβερνήσεως ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ θεμελιοῦνται ὄχι μόνον ἐπὶ τοῦ Συντάγματος, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῦ Παρασυντάγματος ἢ τοῦ Ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας, δηλαδὴ ἐπὶ τοῦ ἀγράφου καταστατικοῦ χάρτου, τοῦ θεμελιουμένου διὰ τῆς παραδόσεως.

Τὸ φαινόμενον τοῦτο ἰσχύει τόσον εἰς τὴν Ἑλλάδα ὅσον καὶ ἀλλαχοῦ.

Ἡ ἐξασθένεισι τῶν δικαιωμάτων τοῦ Κοινοβουλίου ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ καὶ ἡ ἐπ' αὐτοῦ ἐνίσχυσις τῆς ἐξουσίας τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν, ὡς ἐκπροσώπου τῆς Κυβερνήσεως, αἰτιολογοῦνται σήμερον πλήρως, ἐκ τοῦ λόγου ὅτι ἡ Ἐκτελεστικὴ ἐξουσία εἰς τὰ σύγχρονα δημοκρατικὰ Κράτη ἀσκειται παρὰ τῆς Κυβερνήσεως καὶ ὄχι παρὰ τοῦ Μονάρχου, ὡς ἦτο πρότερον, ἢ ὅποια ὑπόκειται εἰς τὸν ἔλεγχον τοῦ Κοινοβουλίου ἀποτελοῦντος ὄργανον τοῦ κυριάρχου λαοῦ.

Ὡς πρὸς τὴν ψήφισιν τοῦ προϋπολογισμοῦ, εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἡ Βουλὴ ὀφείλει, κατὰ τὸ ἄρθρον 60 τοῦ Συντάγματος, νὰ ψηφίσῃ τὸν προϋπολογισμόν, ὡς σύνολον, ἐν τῇ πράξει δὲ καὶ ἄνευ τροπολογιῶν. Εἰς ἄλλας χώρας τὸ Κοινοβούλιον δύναται νὰ ἀρνηθῇ τὴν ψήφισιν τοῦ προϋπολογισμοῦ καὶ δύναται νὰ προβῇ εἰς οὐσιαστικὰς τροποποιήσεις τούτου.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἡ Βουλὴ δὲν δύναται νὰ ἀρνηθῇ τὴν ψήφισιν τῶν νομικῶς ἀναγκαίων δαπανῶν, δηλαδὴ τῶν δαπανῶν, αἱ ὁποῖαι ἐπιβάλλονται εἰς τὴν Πολιτείαν ἐξ αἰτίας ὑποχρεώσεων πηγαζουσῶν ἐκ τῶν κειμένων νόμων. Διὰ τὰς δαπάνας ταύτας ἡ Βουλὴ δύναται μόνον νὰ ἐξετάσῃ ἐὰν αὗται, ὡς ἀναγράφονται εἰς τὸν προϋπολογισμόν, εἶναι σύμφωνοι πρὸς τὴν ἰσχύουσαν νομοθεσίαν. Πολιτικῶς, ἡ Βουλὴ, ἀρνούμενη τὴν ψήφισιν τοῦ προϋπολογισμοῦ, αἶρει τὴν ἐμπιστοσύνην τῆς ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν, ἢ ὅποια ὀφείλει νὰ παραιτηθῇ.

Εἰς τὴν Ἀγγλίαν τὰ νομοθετικὰ σώματα δὲν ἔχουν πρωτοβουλίαν εἰς τὴν κατάρτισιν τοῦ προϋπολογισμοῦ, ἢ ὅποια ἀνήκει εἰς τὸν Ὑπουργὸν τῶν Οἰκονομικῶν.

Ὡς πρὸς τὴν ψήφισιν τοῦ προϋπολογισμοῦ, εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὴν Γαλλίαν, ἡ Βουλὴ ἔχει ἠδὲν ἐξουσίας, καθόσον δύναται νὰ ἀπορρίψῃ τὸν παρὰ τῆς Κυβερνήσεως ὑποβληθέντα προϋπολογισμόν. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἡ Βουλὴ ἀσκει κατὰ τῆς Κυβερνήσεως πίεσιν, πρὸς παραίτησιν. Εἰς τὴν Γερμανίαν, ἡ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία δύναται νὰ παρακάμψῃ τὴν ἀρνητικὴν ψήφον τοῦ Κοινοβουλίου ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ. Ἄλλὰ καὶ αἱ συνταγματι-

καὶ ἐξουσίαι τοῦ Κοινοβουλίου ὡς καὶ οἱ συνταγματικοὶ περιορισμοὶ ἐπὶ τῆς δημοσιονομικῆς ἐξουσίας, τῆς Κυβερνήσεως, κατέστησαν, ἐν τῇ πράξει, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, τυπικὸν γράμμα, διότι ἐπῆλθε, σὺν τῷ χρόνῳ, μεγάλη χαλάρωσις εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῶν κανόνων τοῦ προϋπολογισμοῦ, ἡ ὁποία μαρτυρεῖται, σὺν τοῖς ἄλλοις, καὶ ἀπὸ τὴν μεγάλην καθυστέρησιν κατὰ τὴν κατάθεσιν τοῦ προϋπολογισμοῦ, πρὸς ψήφισιν. Ἡ καθυστέρησις αὕτη εἶναι εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἀλλαχοῦ, χρόνιον φαινόμενον. Ἐπίσης, ἡ μέθοδος τῆς προσωρινῆς ἐκτελέσεως τοῦ μὴ ψηφισθέντος προϋπολογισμοῦ, διὰ τῶν δωδεκατημορίων, ἀποτελεῖ παρέκκλισιν τῶν ἀρχῶν καὶ κανόνων τῆς ἐνότητος τοῦ προϋπολογισμοῦ, διότι ὁ Κρατικὸς προϋπολογισμὸς διασπᾶται εἰς διαφόρους, κανονικοὺς καὶ μὴ κανονικοὺς, προϋπολογισμοὺς, κατὰ τὰς διαφόρους περιόδους, ἐπὶ ζημίᾳ τῆς ἐνιαίας καὶ ὁμοιομόρφου δημοσιονομικῆς διοικήσεως, τὴν ὁποίαν σκοπεῖ νὰ ἀπεικονίσῃ ὁ προϋπολογισμὸς. Τὸ κακὸν τοῦτο εἶναι γενικόν, ἐμφανιζόμενον καὶ εἰς ἄλλας χώρας. Εἰς τὴν Γαλλίαν μάλιστα ὁ προϋπολογισμὸς τοῦ 1949, ἐπειδὴ δὲν ἐψηφίσθη ἐγκαιρῶς, ἐξετελέσθη βάσει τριάκοντα εἰδικῶν νόμων. Τὸ σύστημα τῆς προσωρινῆς ἐκτελέσεως τοῦ προϋπολογισμοῦ, διὰ προκαταβολῶν ἢ διὰ δωδεκατημορίων ἢ ἄλλων παρεμφερῶν συστημάτων, ἰσχύει καὶ εἰς τὰς ἄλλας χώρας. Εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἰσχύει τὸ σύστημα τῆς ψηφίσεως προκαταβολῶν, τὸ ὁποῖον προσομοιάζει πρὸς τὸ σύστημα τῶν δωδεκατημορίων. Εἰς τὴν Χώραν ταύτην, εἰς τὸ σχέδιον τοῦ προϋπολογισμοῦ περιλαμβάνεται καὶ διάταξις περὶ νέων φόρων, ἢ αὐξήσεων τῶν φορολογιῶν. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον, ἔαν, μέχρι τῆς ἐνάρξεως τοῦ οἰκονομικοῦ ἔτους, δὲν ἔχει ψηφισθῆ ὁ νέος προϋπολογισμὸς, αἱ διατάξεις αὗται τίθενται ἄμέσως εἰς ἐφαρμογὴν καίτοι δὲν ἔχουν ψηφισθῆ παρὰ τοῦ Κοινοβουλίου, διὰ τοῦ συστήματος τῶν προκαταβολῶν, ὅπερ ἀποτελεῖ τμηματικὴν καὶ προσωρινὴν ἐκτέλεσιν τοῦ προϋπολογισμοῦ.

Εἰς τὴν Γαλλίαν, Ἰταλίαν καὶ Τουρκίαν ἐπιτρέπεται ἡ προσωρινὴ ἐκτέλεσις τοῦ προϋπολογισμοῦ, βάσει εἰδικῶν νόμων περὶ παροχῆς προσωρινῶν δωδεκατημορίων, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ προηγουμένου ἔτους. Τὸ αὐτὸ σύστημα τῶν προσωρινῶν δωδεκατημορίων, ἐπὶ τῶν δαπανῶν, ἰσχύει καὶ εἰς τὸ Βέλγιον. Εἰς τὸ Γερμανικὸν Σύνταγμα τοῦ 1949, πρὸς πρόληψιν ἀμφισβητήσεως περὶ τῆς συνταγματικότητος τῆς, βάσει νόμου, προσωρινῆς ἐκτελέσεως τοῦ προϋπολογισμοῦ, καθωρίσθη, ὅτι ἐξουσιοδοτεῖται ἡ Κυβέρνησις ὅπως διὰ νόμου ἐνεργῇ τὴν πληρωμὴν ὀρισμένων δαπανῶν ἀναγκαίων, ἐγκριθεῖσιν διὰ τοῦ προηγουμένου προϋπολογισμοῦ.

Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν, εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἀλλαχοῦ, ἐκτελεῖ τὸν προϋπολογισμὸν ὄχι μόνον πρὸς τῆς ψηφίσεώς του ἀπὸ τοῦ Κοινοβουλίου, ἀλλὰ πολλάκις καὶ πρὸς τῆς ὑποβολῆς του εἰς τὸ Κοινοβούλιον, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ νόμου περὶ προσωρινῆς διοικήσεως τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων τοῦ Κράτους

και βάσει δωδεκατημορίων προσδιοριζομένων εκ των αντίστοιχων πιστώσεων του προϋπολογισμού του παρελθόντος οικονομικού έτους. Τούτο αποτελεί μίαν συνταγματικήν άνωμαλίαν, ή όποία εξησθένησε τά μέγιστα τήν δημοσιονομικήν άρμοδιότητα της Βουλής και ένίσχυσεν αντίστοιχως τήν δημοσιονομικήν έξουσίαν του Υπουργού των Οικονομικών.

Κατά τήν έκτέλεσιν του προϋπολογισμού ό Υπουργός των Οικονομικών, τόσοσ εκ του Συντάγματος, όσοσ εκ του Παρασυντάγματος και εκ της κειμένης νομοθεσίας, έχει άκόμη ευρύτεραν άρμοδιότητα.

Και ή μετά τήν έκτέλεσιν του προϋπολογισμού άσκησις έλέγχου παρά του Κοινοβουλίου κατέστη τυπική και άνευ ούσιαστικής αξίας, διότι ό άπολογισμός ψηφίζεται υπό του Κοινοβουλίου, τυπικώς. "Απασαι αί τοιαύται, κατά παρέκκλισιν του γράμματος του Συντάγματος, άσκούμεναι, παρά του Υπουργού των Οικονομικών, δημοσιονομική έξουσία επί του προϋπολογισμού, δύνανται να δικαιολογηθοϋν ότι στηρίζονται επί του Άντισυντάγματος ή του Παρασυντάγματος. Τό γεγονός τούτο ισχυροποιείται και εκ του γεγονότος, ότι ούδέποτε προσβάλλονται αί έξουσίαί αύται του Υπουργού των Οικονομικών επί άντισυνταγματικότητι.

Έκτός του προϋπολογισμού, ό Υπουργός των Οικονομικών έχει εις τήν Ελλάδα και ιδιαιτέραν δημοσιονομικήν άρμοδιότητα επί της κινήσεως των λογαριασμών, των λειτουργούντων εκτός προϋπολογισμού. Διά του τρόπου τούτου ό Υπουργός των Οικονομικών παρακάμπτει τό Σύνταγμα, διότι δι' ειδικών νόμων δημιουργεί ειδικούς προϋπολογισμούς, και συγχρόνως προβαίνει εις τήν έξεύρεσιν νέων έσόδων και εις τήν πληρωμήν νέων δαπανών, μη περιλαμβανομένων εις τόν κρατικόν προϋπολογισμόν.

Έπίσης, διά του Νόμου 281) 1936, μεταξύ των άλλων επεξετάθη ή δημοσιονομική έξουσία του Υπουργού των Οικονομικών εις τήν Ελλάδα και εις τά Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου, με ώρισμένους περιορισμούς.

Δημοσιονομική συνταγματική έξουσία επί των προτάσεων Νόμων

Έπί των προτάσεων Νόμων, οι όποιοι επηρεάζουν τά οικονομικά άποτελέσματα του κρατικού προϋπολογισμού και γενικώτερον τά άποτελέσματα της δημοσίας περιουσίας, τά όποια συνεπάγονται επιδάρυσιν του έθνικού εισοδήματος διά φόρων, δασμών, τελών ή άλλων τρόπων, υπέρ του Δημοσίου, ή άλλου τινός ειδικού προϋπολογισμού Νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου, ή δημοσίας επιχειρήσεως, ή Κυβέρνησις έχει ευρείας έξουσίας, ή δέ νομοθετική έξουσία υπόκειται εις περιορισμούς. Η έκτελεστική έξουσία έχει, έν Ελλάδα, τόσοσ εκ του Συντάγματος όσοσ και εκ του Παρασυντάγματος, τήν έξουσίαν να υποβάλλη εις τό Κοινοβούλιον, νομοσχέδια και να άποδέχεται διατάξεις, διά των όποίων επηρεάζονται, άμέσως ή έμμέσως, θετι-

κῶς ἢ ἀποθετικῶς, τὰ Δημόσια Οἰκονομικά, ἐν τῇ γενικῇ καὶ εὐρείᾳ ἐννοίᾳ τούτων.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ὑποβολὴν προτάσεων Νόμων, ἢ τροπολογιῶν, ἢ προσθηκῶν, ἐπαγομένων βάρους τοῦ Δημοσίου, διὰ δαπάνας ἢ ἐλάττωσιν ἐσόδων ἢ περιουσίας αὐτῶν, πρὸς μισθοδοσίαν ἢ σύνταξιν, ἢ ἐν γένει ὄφελος προσώπου, ταῦτα δύνανται νὰ προέρχωνται μόνον ἐκ τῆς Κυβερνήσεως, ὄχι δὲ ἐκ τῆς Βουλῆς, συμφώνως πρὸς τὴν ρητὴν διάταξιν τοῦ ἄρθρου 24 τοῦ Συντάγματος. Ἡ διάταξις αὕτη ἀποτελεῖ περιορισμὸν τῆς δημοσιονομικῆς ἐξουσίας τῆς Βουλῆς καὶ ἀποκλειστικὴν ἐξουσίαν τῆς Κυβερνήσεως, ἀσχομένην διὰ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν. Ἐπίσης, τὸ ἄρθρον 57 τοῦ συντάγματος ἐπιβάλλει περιορισμοὺς εἰς τὴν Βουλὴν καὶ ἐνισχύει τὴν ἐξουσίαν τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν. Οὕτω, ἡ διάταξις τῆς παραγράφου 2 τούτου, σχετικῶς μὲ τοὺς συνταξιοδοτικούς νόμους, ἀποτελεῖ περιορισμὸν τῆς πρωτοβουλίας τῆς Βουλῆς καὶ ἐπέκτασιν τῆς εἰδικῆς ἐξουσίας τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν.

Ὅμοιως ἡ διάταξις τῆς παραγράφου 3 τοῦ αὐτοῦ ἄρθρου 57, περὶ τῆς ἐκθέσεως τῆς Γενικῆς Διευθύνσεως Δημοσίου Λογιστικοῦ, ἀποτελεῖ τυπικὸν μὲν περιορισμὸν τῆς ἐξουσίας τῆς Βουλῆς καὶ τῶν λοιπῶν Ὑπουργῶν, οὐσιαστικὴν δὲ ἐνίσχυσιν τῆς ἐξουσίας τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν, εἰς τὰ οἰκονομικὰ νομοθετήματα. Διὰ τῆς διατάξεως ταύτης ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν, ἐν τῇ πράξει, δύναται νὰ ἀσκήσῃ *veto* ἔναντι τῶν ἄλλων Ὑπουργῶν καὶ ἔναντι τῆς Βουλῆς.

Ἐπίσης, ἡ διάταξις τῆς παραγράφου 5 τοῦ αὐτοῦ ἄρθρου 57, ἡ καθορίζουσα τὸν τρόπον ὑποβολῆς τῶν νομοσχεδίων, δι' ὧν ἐπιδαρύνονται τὰ δημόσια οἰκονομικά ἢ μειοῦνται τὰ δημόσια ἔσοδα, ἐπιτάσσοῦσα τὴν συνυποβολὴν, παρὰ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν, ἐκθέσεως περὶ τοῦ τρόπου καλύψεως τῶν νέων δαπανῶν ἢ περὶ τῆς ἀναπληρώσεως τῶν μειουμένων ἐσόδων, ἐνισχύει τὰ μέγιστα τὴν ἐξουσίαν τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν, ἔναντι τῶν λοιπῶν Ὑπουργῶν.

Συνταγματικαὶ φορολογικαὶ ἐξουσίαι, πάσης φύσεως

Εἰς τὴν ἀσκήσιν τῆς φορολογικῆς πολιτικῆς ἡ Κυβέρνησις ἔχει εὐρείας συνταγματικὰς ἐξουσίας, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ Κοινοβούλιον, τοῦ ὁποιοῦ αἱ ἐξουσίαι ὑπόκεινται εἰς περιορισμούς.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἡ φορολογικὴ ἐξουσία ἀποτελεῖ οὐσιαστικὸν προνόμιον τῆς Κυβερνήσεως, ἀσκούμενον διὰ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν, ὁ ὁποῖος εἶναι τὸ ὑποκείμενον τοῦ φορολογικοῦ δικαίου. Βάσει τῆς τριαύτης φορολογικῆς ἐξουσίας, εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅλοι οἱ φορολογικοὶ νόμοι προκαλοῦνται παρὰ τῆς Κυβερνήσεως, διὰ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν, εἴτε πρόκειται περὶ νομοσχεδίων φορολογικῶν ἀφορώντων ἔσοδα διὰ τὸν κρατικὸν προϋπο-

λογισμὸν, εἴτε ἔσοδα διὰ τὸν προϋπολογισμὸν τῶν ὀργανισμῶν τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως, εἴτε παντὸς ἐτέρου νομικοῦ προσώπου δημοσίου δικαίου ἢ δημοσίας ἐπιχειρήσεως.

Ἡ ἐξουσία τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν, ὅπως ἐπιβάλλῃ εἰσαγωγικούς δασμούς καὶ ἄνευ νόμου, βάσει τῆς παρεχομένης αὐτῇ συνταγματικῆς εὐχερείας, θεωρεῖται ὡς ἐξαιρετικὴ.

Διὰ τῆς διατάξεως ταύτης τοῦ ἀρθροῦ 59 τοῦ Συντάγματος, ἐπιτρέπεται ἡ εἰσπραξὶς τοῦ δασμοῦ πρὸ τῆς ψηφίσεως αὐτοῦ ὑπὸ τῆς Βουλῆς. Ἡ τοιαύτη προεἰσπραξὶς τοῦ δασμοῦ δημιουργεῖ ἐν εἶδος ἀναδρομικότητος τοῦ δασμολογικοῦ νόμου, καὶ μίαν παρέκκλισιν ἀπὸ τὸν γενικὸν καὶ βασικὸν συνταγματικὸν κανόνα, τὸν θεμελιωθέντα κατόπιν ἀγώνων καὶ ἐπαναστάσεων τῶν λαῶν καθ' ὃν οὐδεὶς φόρος ἐπιβάλλεται ἄνευ νόμου. Διὰ τῆς τοιαύτης παρεκκλίσεως, κατὰ τὴν στιγμήν τῆς ἐπιβολῆς καὶ εἰσπράξεως τοῦ δασμοῦ τούτου, δὲν ὑφίσταται ἀκόμη νόμος. Ἡ τοιαύτη παρέκκλισις ἐπιτρέπεται ρητῶς ὑπὸ τῆς συνταγματικῆς ταύτης διατάξεως, ὑπὸ τὸν ὄρον τῆς δημοσιεύσεως τούτου, ὡς νόμου, ἐντὸς δέκα ἡμερῶν ἀπὸ τῆς λήξεως τῆς βουλευτικῆς περιόδου.

Ἡ τοιαύτη παρέκκλισις εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ἀνάγκης καὶ τῆς σκοπιμότητος, ἵνα μὴ οἱ νόμοι περὶ εἰσαγωγικῶν δασμῶν ἀποδοῦν εἰς ὄφελος ὠρισμένων προσώπων, τὰ ἑποῖα θὰ προσπαθήσουν νὰ κερδοσκοπήσουν κατὰ τὸ μεταξὺ τῆς καταθέσεως καὶ ψηφίσεως τοῦ δασμολογικοῦ νόμου, χρονικὸν διάστημα. Αἱ φορολογικαὶ ἀπαλλαγαὶ καὶ ἐξαιρέσεις δὲν ἀπαγορεύονται, κατὰ τὸ ἀρθρον 3 τοῦ συντάγματος, τοῦτο δὲ προκύπτει ἐμμέσως καὶ ἐκ τοῦ ἀρθροῦ 59 ὀρίζοντος, ὅτι αὐταὶ δεόν νὰ ὀρίζωνται διὰ νόμου καὶ ὄχι διὰ κανονιστικῶν διαταγμάτων. Αἱ ἐξαιρέσεις ὅμως ἢ ἀπαλλαγαὶ δεόν νὰ εἶναι δεδικαιολογημέναι ἐκ τῶν πραγμάτων καὶ νὰ ἀφοροῦν τάξεις κοινωνικὰς καὶ ὄχι ἄτομα. Ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν ἀσκεῖ ἱσπουδαίαν κοινωνικὴν λειτουργίαν, συνδεομένην μετὰ τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης.

Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν, ἐν τῇ ἐνασχῆσει τῆς φορολογικῆς ἐξουσίας, ἔχει εὐρυτάτην εὐχέρειαν εἰς τὴν κατανομήν τῶν φορολογικῶν βαρῶν, μεταξὺ τῶν ὑποκειμένων τῆς φορολογίας, τηρῶν πάντοτε τὴν διὰ τοῦ ἀρθροῦ 3 τοῦ Συντάγματος καθοριζομένην ἐπιταγὴν, ἢ ὅποια ἐπιβάλλει σχετικὴν φορολογικὴν ἰσότητα.

Εἰς τὸ θέμα τοῦτο ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν ἀσκεῖ μίαν ὑψίστην ἐξουσίαν κοινωνικῆς μορφῆς, συνδεομένης μετὰ τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης.

Συνταγματικαὶ δημοσιονομικαὶ ἐξουσίαι ἐπὶ τῶν δημοσίων δαπανῶν

Αἱ περὶ τῶν δημοσίων δαπανῶν διατάξεις ἀφοροῦν διατάξεις τοῦ Συντάγματος, αἱ ἑποῖα περιορίζουν τὴν Νομοθετικὴν ἐξουσίαν ὡς πρὸς τὸ δι-

καίωμα αὐτῆς νὰ ψηφίσῃ νόμους συνεπαγομένους δημοσίας δαπάνας, ὡς καὶ διατάξεις νόμων αἱ ἑποιαὶ περιορίζουν τὴν ἐκτελεστικὴν λειτουργίαν, ὡς πρὸς τὸν τρόπον τῆς ἐκτελέσεως τοῦ προϋπολογισμοῦ τῶν δαπανῶν.

Εἰς τὰ διάφορα ἑλληνικὰ Συντάγματα παρατηρεῖται μία συνεχῆς ἐξασθένησις τῆς δημοσιονομικῆς ἐξουσίας τῆς Βουλῆς ἢ, ἀναλόγως τῆς ἐποχῆς, τοῦ Κοινοβουλίου καὶ μία ἀντίστοιχος ἐνίσχυσις τῆς δημοσιονομικῆς ἐξουσίας τῆς Κυβερνήσεως καὶ δὴ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν, ὡς ἔχοντος τὴν εὐθύνην ἐπὶ τῆς ὅλης δημοσιονομικῆς διοικήσεως.

Ὡς ἀνεφέρθη καὶ προηγουμένως, διὰ τὴν ἐξουσίαν ἐπὶ τῶν προτάσεων νόμων, ἢ διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 24 τοῦ συντάγματος τοῦ 1952 θεσπίζει ἐν προληπτικὸν μέτρον διὰ τὰς δημοσίας δαπάνας μεγάλης δημοσιονομικῆς σημασίας. Τὸ μέτρον τοῦτο σκοπεῖ τὴν πρόληψιν τῆς ἐκ μέρους τῆς Βουλῆς ψηφίσεως νόμων, οἱ ἑποιοὶ δημιουργοῦν δαπάνας, δυσαναλόγους πρὸς τὰς πραγματικὰς ἀνάγκας τοῦ Κράτους, διὰ κομματικὸς λόγους.

Ἡ μεγαλυτέρα ἐξουσία τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν ἐπὶ τῶν δαπανῶν περιλαμβάνεται εἰς τὸ ψήφισμα τῆς 7ης Ἰουνίου τοῦ 1927. Διὰ τῆς ἐξουσίας ταύτης ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν κατοχυρώνεται τόσον ἔναντι τῆς Βουλῆς, ὅσον καὶ ἔναντι τῶν λοιπῶν Ὑπουργῶν, κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ προϋπολογισμοῦ, ἐφ' ὅσον δύναται νὰ ἀναστέλλῃ καὶ κατ' οὐσίαν νὰ μὴ ἐφαρμόξῃ τοὺς κειμένους νόμους, ἐφ' ὅσον νομίζει, ὅτι δὲν τὸ ἐπιτρέπει ἢ κατάστασις τοῦ δημοσίου Ταμείου.

Τὸ ψήφισμα τοῦτο ἔχει ἰσχύν συνταγματικῆς διατάξεως, καίτοι τοῦτο ἀμφισβητεῖται, νῦν μετὰ τὴν ἰσχύν τοῦ Συντάγματος τοῦ 1952. Ἐν πάσῃ περιπτώσει τὸ ψήφισμα τοῦτο ἰσχύει ὡς διατάξις τοῦ Παρασυντάγματος.

Βάσει τοῦ ψηφίσματος τούτου καὶ τῆς κειμένης νομοθεσίας, ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν, κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ προϋπολογισμοῦ τῶν ἐξόδων, δύναται νὰ ἐλέγξῃ τὴν νομιμότητα τῆς δαπάνης, τὴν ὑπαρξίν σχετικῆς πιστώσεως, τὴν ἐπάρκειαν τῆς πιστώσεως ταύτης ἐν σχέσει μὲ τὴν γενικὴν κατάστασιν τῶν Δημοσίων Οἰκονομικῶν, ἀκόμη δὲ καὶ τὴν σκοπιμότητα τῆς ὑπὸ ἐκτέλεσιν δαπάνης.

Εἰς ἄλλας χώρας, ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν ἔχει μεγαλυτέρας ἢ μικροτέρας ἐξουσίας. Εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν ἔχει μεγαλυτέρας δημοσιονομικὰς ἐξουσίας, καίτοι αἱ ἐξουσίαι του αὐταὶ ἐκπηγάζουν ἐκ τῆς παραδόσεως, δηλαδὴ ἐκ τοῦ ἀγράφου συνταγματικοῦ χάρτου.

Ἡ Βουλὴ, εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἐγκρίνει ἀπλῶς τὰς παρὰ τῆς Κυβερνήσεως αἰτουμένας δαπάνας, χωρὶς νὰ δύναται νὰ προτείνῃ νέας δαπάνας ἢ νὰ αὐξήσῃ τὰς δαπάνας.

Εἰς τὴν Ἀγγλίαν τὸ στέμμα (Κυβέρνησις) ζητεῖ χρήμα, ἢ Βουλὴ τῶν Κοινοτήτων παρέχει τοῦτο καὶ ἡ Βουλὴ τῶν Λόρδων συναινεῖ.

Εἰς τὴν χώραν ταύτην, τὰ συνεπαγόμενα δαπάνας νομοσχέδια δὲν εἰσάγονται εἰς τὴν Βουλὴν ἀπὸ τὸν Πρόεδρον ταύτης, ἀν δὲν προέρχονται ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν. Εἰς τὴν Γαλλίαν καὶ εἰς τὰς Ἡν. Πολιτείας ἐπικρατεῖ ἡ ἀποφῆς, ὅτι ἡ ἐγγραφὴ πιστώσεως εἰς τὸν προϋπολογισμὸν ἀποτελεῖ διαταγὴν ἐκτελέσεως αὐτῆς. Τούναντίον, εἰς Ἀγγλίαν καὶ τὴν Γερμανίαν, ἡ ἀναγραφὴ πιστώσεως δὲν συνεπάγεται, διὰ τὸν Ὑπουργὸν τῶν Οἰκονομικῶν, ὑποχρέωσιν πρὸς ἐκτέλεσιν.

Κατὰ τὸ Γαλλικὸν Σύνταγμα τοῦ 1946, οἱ Ὑπουργοὶ ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ δαπανήσουν μέχρι τοῦ ποσοῦ τῶν πιστώσεων, τῶν ἀναγραφομένων εἰς τὸν προϋπολογισμὸν.

Ἰδιάζουσαι ἐξουσίαι τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐκ τῆς κειμένης νομοθεσίας καὶ ἐκ τοῦ Συντάγματος

1. Γενικὴ καὶ ἀνωτάτη ἐποπτεία ἐφ' ὄλων τῶν Δημοσίων Ὑπολόγων.

Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν εἶναι ὁ Γενικὸς καὶ ἀνώτατος ἐπόπτης ἐφ' ὄλων τῶν δημοσίων διαχειρίσεων, συνεπῶς καὶ ἐφ' ὄλων τῶν δημοσίων Ὑπολόγων, εἴτε δημοσίων ὑπαλλήλων, οἰουδήποτε Ὑπουργείου, εἴτε ἰδιωτῶν.

Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν ἔχει, ἐν ἐσχάτῃ ἀναλύσει, τὸ δικαίωμα, διὰ τῶν ὑπηρεσιῶν του, νὰ προβαίνει εἰς τὸν καταλογισμὸν ἢ τὴν ἀπαλλαγὴν παντὸς δημοσίου Ὑπολόγου ἐκ τῆς ἀστικῆς εὐθύνης περὶ τῆς διαχειρίσεώς του.

2. Κίνησις λογαριασμῶν ἐκτὸς προϋπολογισμοῦ.

Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν, δύναται, βάσει ἐιδικῶν Νόμων, νὰ δημιουργῆ, νὰ κινή καὶ νὰ ἐλέγῃ, τὴν κίνησιν, διαφόρων λογαριασμῶν λειτουργούντων ἐκτὸς τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ, οἱ ὅποιοι δύνανται νὰ ἐπηρεάζουν, ἀμέσως ἢ ἐμμέσως, τὰ ἀποτελέσματα τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ, ἢ τῆς δημοσίας περιουσίας. Ἡ τοιαύτη ἀρμοδιότης τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν ἐπὶ τῶν τοιούτων λογαριασμῶν ἀποτελεῖ παρέκκλισιν τῆς διατάξεως τοῦ ἀρθροῦ 60 παράγρ. 1 τοῦ Συντάγματος, καθ' ἣν ὅλα τὰ ἔσοδα καὶ τὰ ἔξοδα τοῦ Κράτους δεόν νὰ περιλαμβάνονται εἰς τὸν προϋπολογισμὸν. Ἡ ἐξουσία αὕτη βασίζεται ἐπὶ τοῦ Παρασυντάγματος.

3. Εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐὰν δὲν ἀναγραφῆ εἰς τὸν κατατεθέντα ἢ τὸν μὴ εἰσέτι ψηφισθέντα προϋπολογισμὸν, ἔσοδόν τι ἐκ φόρων ἢ ἐξ ἄλλης πηγῆς, δύναται τὸ ἔσοδον τοῦτο, ὡς στηριζόμενον εἰς νόμον, νὰ ἀναγραφῆ μεταγενεστέρως, ἦτοι κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐκτελέσεως τοῦ προϋπολογισμοῦ, δι' ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν.

Και εις τόν ψηφισθέντα ακόμη προϋπολογισμόν (καίτοι από μακροῦ χρόνου ὁ προϋπολογισμός εις τήν Ἑλλάδα κατατίθεται χωρίς καί νά ψηφίζεται) ἐάν ἐκ παραδρομῆς παρελήφθη ἡ ἀναγραφή ἐσόδου τινός εις τόν προϋπολογισμόν τοῦτον, τὸ ἔσοδον τοῦτο, ὡς στηριζόμενον εις νόμον, θά εἰσπραχθῆ, διότι, εις τήν πρακτικὴν, πάντοτε ἐξευρίσκειται τρόπος εἰσαγωγῆς δημοσίου τινός ἐσόδου εις τόν προϋπολογισμόν.

Εἰς τήν Γαλλίαν, τὸναντίον, δὲν ἔχει τοιαύτην ἀρμοδιότητα ὁ Ὑπουργός τών Οἰκονομικῶν, διότι ἡ εἰσπραξις ἐσόδου ἐκ φόρου, δέον ὄχι μόνον νά στηρίζεται εις νόμον ἀλλὰ καί νά ἀναγραφῆ τὸ ἔσοδον τοῦτο εις τόν κατατεθέντα καί ψηφισθέντα προϋπολογισμόν. Μεταγενεστέρα ἐγγραφή τοιούτου ἐσόδου ἀπαγορεύεται. Κατὰ συνέπειαν εις τήν Γαλλίαν οἱ φορολογικοὶ νόμοι ἐκτελοῦνται μόνον ἀφοῦ τὰ ἔσοδα τούτων, περιληφθούσιν εις τόν ψηφισθέντα προϋπολογισμόν. Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καί εις ἄλλας χώρας.

Κατὰ συνέπειαν αἱ ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἀρμοδιότητες τοῦ Ὑπουργοῦ τών Οἰκονομικῶν εις τήν Ἑλλάδα εἶναι ἐπηρξημέναι, ἐκ παραδόσεως καί ὄχι ἐκ τοῦ Συντάγματος.

4. Μ ε τ α φ ο ρ ἄ π ι σ τ ῶ σ ε ω ν .

Εἰς τήν Ἑλλάδα, κατόπιν τοῦ Νόμου 761 τοῦ 1946, ἐπετράπη ἡ μεταφορὰ πιστώσεων τοῦ αὐτοῦ Ὑπουργείου, ἤτοι ἐπιτρέπεται ἡ αὔξησις μιᾶς πιστώσεως, ἐπὶ ἀντιστοίχῳ μείψει ἐτέρας τοιαύτης τοῦ αὐτοῦ πάντοτε Ὑπουργείου, κατόπιν ἀποφάσεως τοῦ Ὑπουργοῦ τών Οἰκονομικῶν, ἐπὶ τῇ αἰτήσει τοῦ ἀρμοδίου Ὑπουργοῦ. Ἡ τοιαύτη εὐχέρεια τοῦ Ὑπουργοῦ τών Οἰκονομικῶν, δημιουργηθεῖσα μεταπολεμικῶς πρὸς ἐξοικονόμησιν τῆς καταστάσεως ἀνάγκης, τῆς δημιουργηθείσης ἐκ τοῦ συμμοριτοπολέμου, παρατείνεται μέχρι σήμερον, ἀποτελεῖ δὲ παρέκκλισιν τῆς διατάξεως τοῦ ἀρθρου 60 τοῦ Συντάγματος 1952 καί περιορισμὸν τῆς δημοσιονομικῆς ἀρμοδιότητος τῆς Βουλῆς, διὰ τῆς ἀναλήψεως τοιαύτης ἀρμοδιότητος παρὰ τοῦ Ὑπουργοῦ τών Οἰκονομικῶν, διὰ Νόμου. Ἡ συνταγματικότης τοῦ Νόμου τούτου ἐλέγχεται ὡς λίαν ἀμφίβολος.

Ἡ αἰτιολογία τῆς διατάξεως ταύτης εἶναι, ὅτι, ἐφ' ὅσον πρόκειται περὶ μεταφορᾶς πιστώσεως ἐκ μὴ ἐψηφισμένου προϋπολογισμοῦ, δὲν προσβάλλονται αἱ περὶ προϋπολογισμοῦ συνταγματικαὶ διατάξεις, διότι δὲν ὑφίσταται κἄν προϋπολογισμός ἀλλὰ σχέδιον προϋπολογισμοῦ, τὸ ὁποῖον ὁ Ὑπουργός τών Οἰκονομικῶν δύναται, δι' ἀποφάσεώς του, νά τροποποιήσῃ. Ἡ αἰτιολογία αὕτη δὲν εἶναι ἐπαρκής.

Ὁ Ὑπουργός τών Οἰκονομικῶν ὡς Ὑπουργός τοῦ ἰσοζυγίου τοῦ προϋπολογισμοῦ καὶ τοῦ ταμειακοῦ προϋπολογισμοῦ

Ὁ ταμειακός προϋπολογισμός ἐκτελεῖται διὰ τών δημοσίων Ταμείων

και της Τραπεζης της Ελλάδος, η οποία είναι ο Κεντρικός Ταμίας του Κράτους. Ο Υπουργός των Οικονομικών δεν είναι μόνον ο Υπουργός του κρατικού προϋπολογισμού, δηλαδή ο έχων την μέριμναν και την αρμοδιότητα της καταρτίσεως και εκτελέσεως του προϋπολογισμού, αλλά είναι συγχρόνως και ο Υπουργός του Ταμειακού προϋπολογισμού. Υπό την έννοιαν ταύτην είναι ο ανώτατος προϊστάμενος των δημοσίων Ταμείων, ο οποίος παρακολουθεί τον τρόπον της ταμειακής εκτελέσεως του προϋπολογισμού των εσόδων και των εξόδων, και της γενικής κινήσεως των κεφαλαίων του κρατικού προϋπολογισμού και των λοιπών, εκτός του κρατικού προϋπολογισμού, δημοσίων εσόδων και πληρωμών. Διά την εφαρμογήν της αρχής ταύτης κανονίζει τον χρόνον και τον τρόπον της εισπράξεως και των πληρωμών του Δημοσίου. Επίσης, λαμβάνει τα κατάλληλα διοικητικά και νομοθετικά μέτρα, διά τον τρόπον ενεργείας των εισπράξεων και πληρωμών, εάν δηλαδή αι εισπράξεις και αι πληρωμαί θα γίνωνται διά μέτρητου χρήματος, η δι' επιταγών η δι' άλλων τίτλων, εάν θα γίνωνται τμηματικώς, η έλικώς, κλπ. Ο Υπουργός των Οικονομικών είναι, κατ' έξοχην, ο Υπουργός του Ισοζυγίου του προϋπολογισμού. Είς χώρας τινας η Ισοζυγίσις του προϋπολογισμού αποτελεί συνταγματικήν υποχρέωσιν, όπως εις την Δυτικήν Γερμανίαν.

Ο Υπουργός των Οικονομικών ως Υπουργός του Δημοσίου Θησαυροφυλακίου

Το Δημόσιον Θησαυροφυλάκιον είναι ιδιόμορφος θεσμός τραπεζικής, πιστωτικής και νομισματικής, φύσεως. Περιλαμβάνει το Δημόσιον Ταμείον (Fiscus) και την Κρατικήν Έκδοτικήν Τράπεζαν, καιτοι είναι χωριστόν όργανον από την Τράπεζαν. Είναι το όργανον, διά του οποίου το Κράτος εκτελεί τας ταμιακάς, πιστωτικάς και τραπεζικάς εργασίας, τας αναγκαίας διά την εκτέλεσιν του προϋπολογισμού, διά την διοίκησιν των δημοσίων οικονομικών και διά την διαχείρισιν του δημοσίου πλούτου.

Είς την Ελλάδα ο Υπουργός των Οικονομικών είναι συγχρόνως και Υπουργός του Δημοσίου Θησαυρού, (πλήν ώρισμένων δημοσίων επιχειρήσεων, ύπαγομένων υπό την άμεσον έποπτεϊαν άλλων Υπουργών). Είναι ο Υπουργός Θησαυροφύλαξ. Η ύπηρεσία του Δημοσίου Θησαυροφυλακίου διεξάγεται από την Γενικήν Διεύθυνσιν Δημοσίου Λογιστικού και την Τράπεζαν της Ελλάδος, διά των παρά ταύτη λογαριασμών του Δημοσίου.

Τφ 1922, είχε δημιουργηθθ, διά μικρόν χρονικόν διάστημα, ίδιον Υπουργείον Θησαυρού. Σήμερον, εις το μέγιστον μέρος των χωρών, δεν υπάρχει ίδιος Υπουργός Θησαυρού, αλλά τοιούτος είναι ο Υπουργός των Οικονομικών. Είς την Γαλλίαν, από τοδ 1940, ο Υπουργός των Οικονομικών εί-

ναὶ συγχρόνως καὶ Ὑπουργὸς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας, βοηθεῖται δὲ παρ' ἐνὸς Ὑφυπουργοῦ.

Ἀπὸ τοῦ 1950 ὑφίστανται εἰς τὴν Γαλλίαν δύο Ὑπουργεῖα Οἰκονομικῶν καὶ Προϋπολογισμοῦ.

Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν εἶναι ὁ Ὑπουργὸς τοῦ Δημοσίου Λογιστικοῦ

Δημόσιον Λογιστικὸν εἶναι, ὡς γνωστὸν, τὸ σύνολον τῶν κανόνων, οἱ ὅποιοι διέπουν τὴν διαχείρισιν τοῦ δημοσίου πλοῦτου ἐν γένει. Αἱ περὶ δημοσίου λογιστικοῦ διατάξεις κατατάσσονται εἰς τρεῖς κατηγορίας. Εἰς τὸ νομοθετικόν, τὸ διοικητικόν καὶ τὸ δικαστικόν, δημόσιον λογιστικόν.

Τὸ διοικητικόν καὶ τὸ δικαστικόν δημόσιον λογιστικὸν ἀσχεῖται παρὰ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν, ἐνῶ τὸ νομοθετικὸν ἀσχεῖται παρὰ τῆς Βουλῆς.

Ὡς Ὑπουργὸς τοῦ Δημοσίου Λογιστικοῦ, ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν, ἔχει τὴν ἐξουσίαν διὰ τὴν τεχνικὴν κατάρτισιν καὶ τὴν οὐσιαστικὴν ἐπέλεσιν τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ Κράτους καὶ τῶν λοιπῶν δημοσίων διαχειρίσεων, διὰ τὸν ἔλεγχον ἄλλων τῶν δημοσίων διαχειρίσεων καὶ διὰ τὴν κατάρτισιν τοῦ ἰσολογισμοῦ τοῦ Δημοσίου Ταμείου καὶ τῆς δημοσίας περιουσίας.

Ὡς Ὑπουργὸς τοῦ Δημοσίου Λογιστικοῦ ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν ἐπιβλέπει τὴν διαχείρισιν τοῦ Δημοσίου Θησαυροῦ καὶ τῆς Δημοσίας περιουσίας. Εἶναι ὁ ἀνώτατος διαχειριστὴς μιᾶς τεραστίας ἐπιχειρήσεως, ἢ ὅποια ἀπαιτεῖ ἰδίους κανόνας καὶ ἰδίας ἀρχάς, λόγῳ τῆς ἰδιομορφίας τῆς.

Οἰκονομικαὶ καὶ ἐπιχειρηματικαὶ ἀρμοδιότητες

Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν δὲν ἔχει μόνον καθαρῶς δημοσιονομικὰς ἀρμοδιότητας ἀλλὰ, μὲς ὅλας τὰς χώρας, ἔχει ἐπίσης καὶ οἰκονομικὰς καὶ ἐπιχειρηματικὰς τοιαύτας. Αἱ οἰκονομικαὶ ἀρμοδιότητες τούτου εἶναι συμφυεῖς πρὸς τὴν διαχείρισιν τῆς δημοσίας περιουσίας καὶ τοῦ δημοσίου πλοῦτου, κυρίως ἕως πρὸς τὴν διαχείρισιν καὶ διοίκησιν τῶν δημοσίων ἐπιχειρήσεων. Σήμερον τὰ Κράτη διαθέτουν τεράστιον δημοσίον πλοῦτον καὶ ἔχουν εἰς τὴν ἰδιοκτησίαν ἢ τὴν διαχείρισίν των σημαντικὰς ἐπιχειρήσεις ἀκόμη δὲ καὶ ἐποχὴν κλάδους ἐπιχειρήσεων, ἰδίᾳ κατόπιν τῶν ἐθνικοποιήσεων εἰς διαφόρους χώρας, μετὰ τὸν β' παγκόσμιον πόλεμον. Σήμερον τὸ Κράτος εἶναι εἰς σημαντικὸν βαθμὸν ἔμπορος, βιομηχανός, μεταφορέας, καὶ ἐπιχειρηματίας, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἐλέγχει σημαντικὸν τιμῆμα τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας, τὸ ὅποσον ἄλλοτε ἀνήκεν εἰς τὸν τομέα τῆς ἰδιωτικῆς οἰκονομίας καὶ ἦτο ἀνεξέλεγκτον.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν, δυνάμει τῶν διατάξεων

περί αναγκαστικής διαχειρίσεως, δύναται νά αναλάβη τήν ἄμεσον ἐποπτεῖαν, καί τήν διαχειρίσιν διαφόρων ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων, αἱ ὁποῖαι εἶναι ὀφειλέτιδες πρὸς τὸ Κράτος, ἐκ φόρων. Τὸ Κράτος πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον δύναται νά μεταβάλλεται εἰς χρηματοδότῃν τῶν τοιοῦτων ἐπιχειρήσεων καὶ γενικώτερον νά ἀντικαθιστᾷ τὸν ἐπιχειρηματίαν, κατὰ τὸ ποσοστὸν τῆς ἀπαιτήσεως τοῦ Κράτους, ἐνδιαφερόμενον διὰ τήν προάσπισιν τῶν συμφερόντων τοῦ Δημοσίου Ταμείου καὶ τῆς Ἐθνικῆς οἰκονομίας, ἀκόμη δὲ δύναται νά ἀσκήσῃ καὶ κοινωνικὴν πολιτικὴν.

Κοινωνικαὶ ἀρμοδιότητες

Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν εἶναι ὁ κύριος, ὑπεύθυνος διὰ τήν ἀπονομὴν τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης καὶ ὁ κύριος φορεὺς διὰ τήν ἀσκήσιν τῆς κοινωνικῆς πολιτικῆς, διὰ τοῦ δημοσιονομικοῦ προγράμματος.

Ἡ φορολογικὴ δικαιοσύνη εἶναι μία σπουδαιότατη μορφή, κοινωνικῆς δικαιοσύνης, δικαιοσύνης ἀφορώσης εἰς ὁλόκληρον τὴν κοινωνίαν.

Ἡ φορολογία εἶναι ὁ πιστότερος καὶ ἀχώριστος σύντροφος τοῦ ἀνθρώπου, εἰς τὰ σύγχρονα, ἐλεύθερα Κράτη, εἰς ὅλην του τὴν ζωὴν. Ἡ σκιά τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν παρακολουθεῖ, ἐλέγχει, ἀλλὰ καὶ ἐνισχύει, ὅλας τὰς πράξεις καὶ ἐκδηλώσεις τῶν πολιτῶν, εἰς τὸν κοινωνικὸν καὶ οἰκονομικὸν τομέα.

Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν ἔχει μεγίστην ἐξουσίαν καὶ μεγίστην εὐθύνην διὰ τὴν ἀπονομὴν τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης, διὰ τῆς φορολογικῆς πολιτικῆς. Ἡ κοινωνικὴ δικαιοσύνη δύναται νά ἐπιδιώκεται καὶ νά ἐξασφαλίζεται ἐπίσης καὶ δι' ὅλων τῶν λοιπῶν μορφῶν τῆς δημοσιονομικῆς δράσεως, (δημοσίων δανείων, δημοσίων ἐπιχειρήσεων, δημοσίων δαπανῶν, κλπ.).

Τὰ συστήματα τῶν δαπανῶν «χαρὰ καὶ ἐργασία», «πρόνοια καὶ ἐργασία», αἱ ἐπιδοτήσεις πρὸς πτωχοὺς καὶ ἀνέργους, ἢ ἐκτέλεσις ἔργων ἐξωραϊστικῶν καὶ παραγωγικῶν, διὰ τὴν μείωσιν τῆς ἀνεργίας, ὅλα ταῦτα ἀποτελοῦν μέσα κοινωνικῆς δικαιοσύνης, ἀσκουμένης καὶ ἐνισχυομένης διὰ τοῦ δημοσιονομικοῦ προγράμματος. Αἱ ἔθνηκοποιήσεις καὶ αἱ δημόσιαι ἐκμεταλλεύσεις δύνανται ἐπίσης νά ἐξυπηρετοῦν καὶ προορίζονται πράγματι νά ἐξυπηρετοῦν τὴν κοινωνικὴν δικαιοσύνην, κατὰ μέγιστον βαθμὸν. Ἡ δημοσιονομικὴ πολιτικὴ ἀσκεῖ μεγίστην ἐπίδρασιν ἐπὶ τῶν ἔθνηκοποιουμένων ἐπιχειρήσεων καὶ ἐπὶ τῶν κρατικῶν ἐκμεταλλεύσεων.

Νομικαὶ ἀρμοδιότητες

Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν προϊσταται, εἰς τὴν Ἑλλάδα, τῆς Διευθύνσεως Νομικῶν Ὑπηρεσιῶν, ἢ ὁποῖα ἀποτελεῖ τὸ Νομικὸν Συμβούλιον τοῦ Κράτους.

ὑπὸ τὴν ἰδιότητά του ταύτην ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν ἔχει τὰς νομικὰς ἀρμοδιότητας, τὰς ὁποίας παρέχουν αἱ περὶ Νομικοῦ Συμβουλίου τοῦ Κράτους διατάξεις.

Τὸ Νομικὸν Συμβούλιον τοῦ Κράτους ἀποτελεῖ ἐνιαίαν ἀνωτάτην ἐν τῷ κρατικῷ ὀργανισμῷ ἀρχήν, ὑπαγομένην ἀπ' εὐθείας εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν. Εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου τοῦ Κράτους ὑπάγονται : α) ἡ δικαστικὴ ὑπεράσπισις τῶν συμφερόντων τοῦ Δημοσίου, β) ἡ διὰ νομικῶν γνωμοδοτήσεων καθοδήγησις τῶν ἐνεργειῶν τῆς Διοικήσεως, γ) ἡ ἐπεξεργασία τῶν παραπεμπομένων αὐτῷ σχεδίων νόμων καὶ διαταγμάτων. Αἱ γνωμοδοτήσεις περὶ καταργήσεως δικῆς, συμβιβασμοῦ, ἀναγνώρισεως ἀπαιτήσεως, διαλύσεως συμβάσεως, παραιτήσεως ἀπὸ ἀγωγῆς ἢ ἐνδίκου μέσου, ἀποδοχῆς δικαστικῶν ἀποφάσεων, οὐδεμίαν ἔχουσιν ἰσχύον οὐδ' ἐκτελοῦνται ἀνευ ἐγκρίσεως τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν, δυναμένου νὰ τροποποιῇ τοὺς ὅρους αὐτῶν ἐπωφελέστερον μόνον διὰ τὸ Δημόσιον.

Ἡ διάταξις αὕτη παρέχει εὐρείαν νομικὴν ἐξουσίαν εἰς τὸν Ὑπουργόν τῶν Οἰκονομικῶν, διὰ τῆς ὁποίας δύναται νὰ δέχεται ἢ νὰ ἀπορρίπτῃ οἰανδήποτε γνωμοδότησιν τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου, καθὼς ἐπίσης δύναται νὰ ἀπορρίπτῃ τὴν γνώμην τῆς πλειοψηφίας ἢ τῆς ὁμομελείας καὶ νὰ δέχεται τὴν γνώμην τῆς μειοψηφίας, ἐφ' ὅσον αὕτη εἶναι συμφερωτέρα διὰ τὸ Δημόσιον.

Νομισματικαὶ ἀρμοδιότητες

Ἡ νομισματικὴ ἀρχὴ θεωρεῖται πάντοτε ἀνεξάρτητος καὶ χωριστὴ ἀπὸ τὴν δημοσιονομικὴν ἀρχήν. Ὁ τοιοῦτος διαχωρισμὸς ἄλλοτε ἦτο τυπικός, ἄλλοτε δὲ οὐσιαστικώτερος. Παρὰ τὴν τοιαύτην ὁμῶς διάκρισιν, πάντοτε ἡ δημοσιονομικὴ καὶ ἡ νομισματικὴ πολιτικὴ εὐρίσκονται εἰς ἄμωσον σχέσιν, ἡ δὲ δημοσιονομικὴ ἀρχὴ κατὰ κανόνα εἶχε καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ ἔχη ὑπὸ τὸν ἑλεγχόν τῆς καὶ τὴν νομισματικὴν ἀρχήν, ὅσα σήμερον εἶναι ἡ Ἐκδοτικὴ Τράπεζα.

Παλαιότερον νομισματικὴ ἀρχὴ ἦτο αὐτὸς οὗτος ὁ Μονάρχης, ὁ ὁποῖος εἶχε τὴν ἐξουσίαν τοῦ Fiscus καὶ συγχρόνως τὴν ἐξουσίαν τοῦ κόπτειν νόμισμα. Μάλιστα ἐπὶ Πέτρου τοῦ Μεγάλου ἔλεγον, «ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἔχει ἀξίαν εἰς τὸ νόμισμα δὲν εἶναι ἡ ἀξία τοῦ περιεχομένου εἰς τοῦτο πολυτίμου μετάλλου, ἀλλὰ τὸ ὄνομα τοῦ Αὐτοκράτορος. Ὅ,τι, ἐκτιμῶμεν, ἔλεγον δὲν εἶναι τὸ πολυτίμον μέταλλον ἀλλὰ ὁ Αὐτοκράτωρ». Συνεπῶς ἔλεγον, ὅτι ἠδύνατο, νὰ ὑπάρχῃ μικροτέρα ποσότης πολυτίμου μετάλλου χωρὶς νὰ χάνῃ τὴν ἀξίαν του τὸ νόμισμα.

Ἄλλὰ καὶ ἡ νομισματικὴ ἀρχὴ ὅσα ἐθεωρεῖτο καὶ θεωρεῖται καὶ σή-

μερον ή Ἐκδοτική Τράπεζα, δὲν ἦτο ποτέ, οὔτε θεδαίως καὶ σήμερον δύναται νὰ εἶναι, ἀπολύτως ἀνεξάρτητος ἀπὸ τὴν δημοσιονομικὴν ἀρχὴν καὶ ἀπὸ τὴν δημοσιονομικὴν πολιτικὴν.

Ὁ Ναπολέων ἔλεγε, διὰ τὴν Τράπεζαν τῆς Γαλλίας. «Θέλω ἡ Τράπεζα νὰ εἶναι ἀρκετὰ εἰς χεῖρας τοῦ Κράτους ἀλλὰ ὄχι πάρα πολύ».

Σήμερον εἰς ὅλας τὰς χώρας, ἡ νομισματικὴ πολιτικὴ τῆς Ἐκδοτικῆς Τραπεζῆς εὐρίσκεται ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπιρροὴν ἢ τὴν ἄμεσον ἐξάρτησιν τῆς δημοσιονομικῆς ἀρχῆς, δηλαδὴ ὀλίγον ἢ πολὺ ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐξάρτησιν τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν.

Οὕτω ἡ Ἐκδοτικὴ Τράπεζα, εἰς ὅλας τὰς χώρας, τελεῖ ὑπὸ τὴν ἐποπτεῖαν καὶ τὸν ἔλεγχον τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν. Τοῦτο δικαιολογεῖται ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι ἡ δημοσιονομικὴ πολιτικὴ ἀσκεῖ, ἀμέσως ἢ ἠμμέσως, νομισματικὰς ἐπιδράσεις καὶ ὅτι ἡ νομισματικὴ πολιτικὴ ἐπηρεάζει ἀμέσως τὴν δημοσιονομικὴν κατάστασιν καὶ τὴν δημοσιονομικὴν πολιτικὴν. Ἡ πολιτικὴ τοῦ εὐθηνοῦ χρήματος μεταπολεμικῶς ἔχει ἐγκαινιασθῆ, εἰς πολλὰ Κράτη, πραγματοποιεῖται δὲ κυρίως διὰ τῆς δημοσιονομικῆς πολιτικῆς ἢ διὰ τῆς Ἐκδοτικῆς Τραπεζῆς ὑπὸ τὴν ἐποπτεῖαν καὶ τὸν ἔλεγχον τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν. Ἐπίσης ὁ καθορισμὸς τοῦ προεξοφλητικοῦ τόκου, εἰς τὰς πλείστας χώρας, γίνεται παρὰ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν.

Τὸ Θησαυροφυλάκιον εἶναι ἐπίσης ὄργανον τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν, θέτει δὲ τοῦτο εἰς κυκλοφορίαν νομισματικὰ μέσα (Bons de Tresor), τὰ ὁποῖα ἔχουν νομισματικὴν ἰδιότητα.

Τὰ γραμμάρια Funk, von Papen εἰς τὴν Γερμανίαν προπολεμικῶς, καὶ τὰ Taxreserv Certificates καὶ ἄλλα παρόμοια εἰς τὰς Ἀγγλοσαξωνικὰς χώρας, ὡς καὶ ἄλλοι παρόμοιοι τίτλοι δημοσίου χρέους, εἰς ἄλλας χώρας ἀπετέλεσαν νομισματικὰ μέσα δημοσιονομικῆς μορφῆς, τὸ λεγόμενον δημοσιονομικὸν χρῆμα. Κατὰ συνέπειαν ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν, de jure καὶ de facto ἀσκεῖ νομισματικὰς ἀρμοδιότητας καὶ ἔχει νομισματικὰς ἐξουσίας.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἡ νομισματικὴ πολιτικὴ ἀσκεῖται παρὰ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Νομισματικῆς Ἐπιτροπῆς, εἰς τὴν ὁποῖαν ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν εἶναι Ἀντιπρόεδρος, Πρόεδρος δὲ ὁ Ὑπουργὸς Συντονισμοῦ.

Τραπεζικαὶ ἀρμοδιότητες

Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν, εἰς ὅλας τὰς χώρας, ἔχει ὑπὸ τὴν ἐποπτεῖαν καὶ τὴν ἐπίβλεψίν του εἴτε ὀλόκληρον τὸ τραπεζικὸν σύστημα, εἴτε μόνον τὴν Ἐκδοτικὴν ἢ τὴν λεγομένην Κεντρικὴν Τράπεζαν.

Τὸ Κράτος δὲν εἶναι μόνον ὁ δεσπότης ἀλλὰ καὶ ὁ πελάτης τοῦ τραπεζικοῦ συστήματος. Ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ταύτην τὸ Κράτος ἔχει τὸν Τραπεζίτην του, ὅστις εἶναι ἡ Κεντρικὴ Ἐκδοτικὴ Τράπεζα.

Αἱ Κεντρικαὶ Τράπεζαι εὐρίσκονται εἰς διάφορον σχέσιν ἔναντι τοῦ Κράτους, εἴτε δηλαδὴ εἰς σχέσιν ὑφισταμένου, εἴτε εἰς σχέσιν συνεργάτου, εἴτε εἰς σχέσιν αὐτονόμου ὀργανισμοῦ. Ὑφ' ἑλας τὰς νομικὰς μορφὰς καὶ σχέσεις καὶ ἂν τελῆ ἡ Κεντρικὴ Τράπεζα, δηλαδὴ ὡς ὀργανισμὸς δημοσίου ἢ ἰδιωτικοῦ δικαίου, ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν ἔχει πάντοτε μίαν ἐπιβλεψιν, καὶ ἀσκεῖ πάντοτε τὸν ἔλεγχον, ἐπὶ τῆς Κεντρικῆς Τραπεζῆς, ἄλλοτε μικρότερον, ἄλλοτε δὲ μεγαλύτερον ἐνίοτε δὲ φθάνοντα μέχρι τῆς πλήρους ὑπαγωγῆς τῆς Τραπεζῆς ὑπὸ τὸν Ὑπουργὸν τῶν Οἰκονομικῶν, παρὰ τὴν φαινομενικὴν καὶ τυπικὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Τραπεζῆς, καίτοι κατὰ βασικὸν κανόνα ἡ διοίκησις τῶν Δημοσίων Οἰκονομικῶν δέον νὰ εἶναι κεχωρισμένη ἀπὸ τὴν διοίκησιν τῆς Κεντρικῆς Τραπεζῆς. Εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν εἶναι ὁ Ὑπουργὸς Προϊστάμενος τοῦ Ταμείου Παρακαταθηκῶν καὶ Δανείων, τὸ ὅποιον ἀποτελεῖ ὀργανισμὸν τραπεζικὸν δημοσίου δικαίου, καὶ ἐνεργεῖ, σὺν τοῖς ἄλλοις, χρηματοδοτήσεις εἰς Νομικὰ Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου, ὑπαλλήλους, δι' ἔργα κλπ. Ἐπίσης ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν ἀσκεῖ, διὰ τῆς Γενικῆς Διευθύνσεως Δημοσίου Λογιστικοῦ, τὴν ἐποπτεῖαν ἐπὶ τῶν πιστωτικῶν ἰδρυμάτων καὶ τῶν Νομικῶν Προσώπων Δημοσίου Δικαίου, τὰ ὅποια ἐνδιαφέρουν τὴν δημοσίαν πίστιν. Οὗτος διορίζει Κυβερνητικὸν Ἐπίτροπον εἰς τὴν Τράπεζαν τῆς Ἑλλάδος.

Εἰς τὴν Σοβιετικὴν Ἐνωσιν ἡ Κεντρικὴ Τράπεζα (Gosbank) μέχρι τοῦ 1954, ὑπήγετο ὑπὸ τὴν ἐποπτεῖαν τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν, ἔκτοτε δὲ ἀποτελεῖ ἴδιον ὀργανισμὸν, ὑπουργικοῦ ἐπιπέδου. Ὁ Πρόεδρος τῆς Τραπεζῆς ταύτης ἀποτελεῖ μέλος τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου.

Εἰς τὰς Κάτω Χώρας, διὰ τοῦ Νόμου τοῦ 1948, ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ παρέχῃ εἰς τὴν ἐθνικοποιημένην Κεντρικὴν Τράπεζαν, ὀδηγίας διὰ τὴν παρὰ τῆς Τραπεζῆς ἀκολουθητέαν νομισματικὴν πολιτικὴν, ἡ ὅποια δὲν πρέπει νὰ εἶναι ἀντίθετος πρὸς τὴν δημοσιονομικὴν πολιτικὴν.

Μόνον εἰς ἐλαχίστας χώρας ἡ Κεντρικὴ Ἐκδοτικὴ Τράπεζα δὲν ὑπόκειται εἰς τὴν ἐποπτεῖαν τῶν κρατικῶν Ὑπηρεσιῶν, ὅπως συμβαίνει εἰς τὴν Ν. Ἀφρικανικὴν Ἐνωσιν, καὶ τὸν Καναδᾶν. Ἀλλὰ καὶ αἱ λοιπαί, ἐκτὸς τῆς Ἐκδοτικῆς, Τράπεζαι, εἰς τὰς πλείστας χώρας, ὑπάγονται ὑπὸ τὴν ἐποπτεῖαν τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν. Εἰς τὴν Ἰσπανίαν π.χ. ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν καθορίζει γενικῶς τοὺς κανόνας τῆς πιστωτικῆς πολιτικῆς, τοῦ προεξοφλητικοῦ τόκου καὶ τῆς ἀνοικτῆς ἀγορᾶς. Εἰς τὴν Σοβιετικὴν Ἐνωσιν αἱ Τράπεζαι ὑπάγονται ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐποπτεῖαν καὶ

τόν έλεγχον τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν. Αἱ ἐργασίαι τῶν Τραπεζῶν, εἰς τὴν χώραν ταύτην, εἶναι στενωτάτα συνδεδεμένα μετὰ τὸ οἰκονομικὸν σχέδιον καὶ τὸν κρατικὸν προϋπολογισμὸν.

Εἰς τὴν Γαλλίαν ὁ Διοικητὴς τῆς Τραπεζῆς τῆς Γαλλίας εἶναι ὁ Ἀντιπρόεδρος τοῦ Ἐθνικοῦ Συμβουλίου Πίστews, ἐνῶ Πρόεδρος τούτου εἶναι ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν.

Εἰς τὴν χώραν ταύτην ὅλα τὰ πιστωτικὰ ἰδρύματα, δημόσια καὶ ἡμι-δημόσια, ὑπάγονται εἰς τὸν Ὑπουργὸν τῶν Οἰκονομικῶν.

Εἰς τὴν Ἰαπωνίαν, αἱ ἐργασίαι τῶν Τραπεζῶν καθορίζονται παρὰ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν. Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ εἰς τὸ Βέλγιον.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα, δυνάμει τοῦ Νόμου 5076 τοῦ 1930, ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν παρακολουθεῖ τὰς Τραπεζὰς καὶ τὰ λοιπὰ Νομικὰ Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου, τὰ ἐνδιαφέροντα τὴν δημοσίαν πίστιν (Ταχυδρομικὸν Ταμειυτήριον, κλπ.) ἀπὸ ἀπόψεως τῆς κινήσεως τῶν κεφαλαίων των καὶ γενικῶς τῆς πιστωτικῆς τῶν πολιτικῆς. Σήμερον ἡ ἐξουσία αὕτη τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν εἶναι τυπικὴ καὶ ὄχι οὐσιαστικὴ.

Ὁ ΟΧΟΑ εἶναι τραπεζικὸς ὄργανισμὸς, ἰδιωτικοῦ δικαίου, μετὰ δημόσια κεφάλαια, ὑπάγεται δὲ ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ Ὑπουργοῦ τοῦ Συντονισμοῦ.

Τέλος ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν, ὡς μέλος τῆς Νομισματικῆς Ἐπιτροπῆς, λαμβάνει μέρος εἰς τὴν λειτουργίαν τοῦ τραπεζικοῦ συστήματος καὶ εἰς τὴν ἀσκήσιν τῆς νομισματικῆς πολιτικῆς καὶ τῆς πίστews.

Συναλλαγματικαὶ ἀρμοδιότητες

Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν, ἀμέσως ἢ ἐμμέσως, ἀσκεῖ, εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς χώρας, συναλλαγματικὰς ἀρμοδιότητας, εἴτε διὰ τῆς δημοσιονομικῆς πολιτικῆς, εἴτε διὰ τῆς διευθύνσεως τῶν ἐργασιῶν τοῦ Θησαυροφυλακίου, εἴτε διὰ τῆς διευθύνσεως τῶν ἐργασιῶν τοῦ Ταμείου σταθεροποιήσεως ἢ ἐξισώσεως τῶν τιμῶν τοῦ συναλλάγματος, εἰς ὅσας χώρας λειτουργεῖ τοιοῦτον Ταμεῖον.

Εἰς ὅσας χώρας λειτουργεῖ τοιοῦτον Ταμεῖον ἐξισώσεως ἢ σταθεροποιήσεως τῶν τιμῶν τοῦ συναλλάγματος (Η. Πολιτείας, Η. Βασιλείον, Γαλλίαν, κλπ.) τὸ μέγιστον τμῆμα ἢ καὶ τὸ σύνολον, τοῦ συναλλαγματικοῦ ἀποθέματος τῆς χώρας, (δηλαδὴ τῆς Κεντρικῆς Ἐκδοτικῆς Τραπεζῆς καὶ τῶν ἄλλων Τραπεζῶν καὶ δημοσίων ἰδρυμάτων) μετεβιβάσθη εἰς τὸ Ταμεῖον τοῦτο, τὸ ὁποῖον ἀσκεῖ τὴν συναλλαγματικὴν πολιτικὴν ἐν τῇ χώρᾳ, ὡς συμβαίνει εἰς τὴν Μ. Βρετανίαν..

Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἡ συναλλαγματικὴ πολιτικὴ ἀποτελεῖ ἀντικείμενον τῆς γενικῆς νομισματικῆς πολιτικῆς, ἢ ὁποῖα κατευθύνεται παρὰ τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Νομισματικῆς Ἐπιτροπῆς.

Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν, ὡς Ὑπουργὸς τοῦ Δημοσίου Χρέους καὶ ὡς Ἐπόπτης τῆς πίστεως

Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν δύναται νὰ ἀσκήσῃ τὴν δημοσίαν πίστιν, ἐνεργητικὴν καὶ παθητικὴν, διὰ τῆς πολιτικῆς τοῦ Δημοσίου Χρέους, ὡς συμβαίνει εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἡ πολιτικὴ τῆς δημοσίας πίστεως, ἦτοι ἡ σύναψις καὶ ἐξόφλησις τῶν δημοσίων δανείων ὡς καὶ ἡ χορήγησις παρὰ τοῦ Κράτους δανείων πρὸς δημοσίους ὀργανισμοὺς καὶ πρὸς ἰδιώτας, ἐπιδραῖ ἐπίσης ἐπὶ τῆς πίστεως καὶ ἐμμέσως ἐπὶ τῆς γενικῆς νομισματικῆς, οἰκονομικῆς, κοινωνικῆς καὶ δημογραφικῆς πολιτικῆς.

Διὰ τῆς πολιτικῆς ταύτης τοῦ Δημοσίου Χρέους, διὰ τῆς ἐπιβλέψεως καὶ διὰ τοῦ ἐλέγχου ἐπὶ τῆς Ἐκδοτικῆς Τραπεζῆς καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν πιστωτικῶν ἰδρυμάτων, δημοσίων, δημοσίου καὶ ἰδιωτικοῦ δικαίου καὶ ἰδιωτικῶν, καὶ διὰ τοῦ ὄργανου αὐτοῦ τοῦ Δημοσίου Θησαυροφυλακίου, ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν εἶναι ὁ κύριος ρυθμιστὴς τῆς πίστεως, δημοσίας καὶ ἰδιωτικῆς, δηλαδὴ τῆς ἐθνικῆς πίστεως, εἰς μίαν χώραν.

Εἰς τὴν Σοβιετικὴν Ἐνωσην, ἡ πίστις διευθύνεται (ἔχι ἀπλῶς ἐλέγχεται) ἀμέσως, παρὰ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν καὶ παρὰ τῆς Κεντρικῆς Τραπεζῆς. Ἡ πίστις κατευθύνεται διὰ τῆς πολιτικῆς τοῦ Δημοσίου Χρέους καὶ διὰ τῆς διευθύνσεως ἄλλων τῶν Τραπεζῶν παρὰ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν. Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ εἰς τὴν Ἰσπανίαν. Εἰς τὴν Μ. Βρετανίαν, τὴν Ν. Ζηλανδίαν καὶ τὴν Αὐστραλίαν, ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν, καὶ τοῦ Θησαυροφυλακίου, ἐπιβάλλει τὴν νομισματικὴν καὶ πιστωτικὴν πολιτικὴν τοῦ ἐπὶ τῆς ἐκδοτικῆς Τραπεζῆς.

Καὶ εἰς τὸ Βέλγιον, καίτοι μόνον τὸ ἥμισυ τοῦ κεφαλαίου τῆς Κεντρικῆς Ἐκδοτικῆς Τραπεζῆς ἀνήκει εἰς τὸ Κράτος, ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν καθορίζει τὴν πιστωτικὴν πολιτικὴν τῆς Τραπεζῆς. Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ εἰς τὴν ἐθνικοποιηθεῖσαν Τράπεζαν τῶν Κάτω Χωρῶν.

Εἰς τὴν Ἰταλίαν, τὴν ἐποτεῖαν ταύτην ἐπὶ τῆς πίστεως ἔχει ὁ Ὑπουργὸς τοῦ Θησαυροφυλακίου. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν ἀσχεῖ τὴν πολιτικὴν τοῦ δημοσίου Χρέους καὶ γενικώτερον τὴν πολιτικὴν τῆς ἐνεργητικῆς καὶ παθητικῆς δημοσίας πίστεως. Διὰ τῆς πολιτικῆς ταύτης, τὸ Κράτος εἶναι συγχρόνως δανειστὴς καὶ ὀφειλέτης σημαντικῶν κεφαλαίων.

Ἀστυνομικαὶ ἐξουσίαι καὶ ἀρμοδιότητες

Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν, ὡς φύλαξ τοῦ δημοσίου χρήματος καὶ τοῦ δημοσίου πλούτου, ἔχει καὶ ἀστυνομικὰς ἐξουσίας, εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ εἰς ἄλλας χώρας. Ἡ τελωνειακὴ ἀστυνομία εἰς τὰς ἄλλας χώρας καὶ ἡ Τελωνοφυλακία εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀποτελοῦν ὑπηρεσίας φοροτεχνικὰς καὶ ἀστυ-

διά του ψηφίσματος της 7ης 'Ιουνίου 1927 αποκλειστικήν εξουσίαν του 'Υπουργού των Οικονομικών, ως πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ προϋπολογισμοῦ τῶν ἐξόδων. Ἡ ἐκτέλεσις τοῦ προϋπολογισμοῦ τῶν ἐξόδων συνδέεται ἀναποσπάστως μετὰ τῆς ἐκτελέσεως τοῦ ὅλου κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ καὶ τοῦ δημοσιονομικοῦ προγράμματος.

Ἡ ἐκτέλεσις τοῦ προϋπολογισμοῦ τῶν δημοσίων ἐπενδύσεων εἰς τὴν Ἑλλάδα δὲν ἀνάγεται εἰς τὴν πρωτοβουλίαν τοῦ Ἵπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν, ἀλλὰ τοῦ Ἵπουργοῦ Συντονισμοῦ. Ἡ τοιαύτη ἐπέμβασις καὶ ἀρμοδιότης τοῦ Ἵπουργοῦ τοῦ Συντονισμοῦ ἀποτελεῖ διάσπασιν τῆς ἐνότητας καὶ καθολικότητος τοῦ προϋπολογισμοῦ, τμήμα τοῦ ὅποιου ἀποτελεῖ ὁ προϋπολογισμὸς τῶν ἐπενδύσεων. Ἀποτέλεσμα τῆς τοιαύτης διασπάσεως εἶναι ὅτι μέχρι σήμερον οὐδεὶς ἀπολογιστικὸς ἔλεγχος ἔχει γίνεαι εἰς τοὺς προϋπολογισμοὺς τῶν δημοσίων ἐπενδύσεων, καίτοι παρήλθον ἀρκετὰ ἔτη, διότι τὸ Ἵπουργεῖον Συντονισμοῦ δὲν διαθέτει τὸν κατάλληλον μηχανισμόν καὶ τὸ ἀπαιτούμενον ἔμπειρον προσωπικὸν διὰ τὸ ἔργον τοῦτο. Ὡς ἐκ τοῦ λόγου τούτου ἡ τοιαύτη διάσπασις τῆς ἀρχῆς τῆς ἐνότητας καὶ καθολικότητος τοῦ προϋπολογισμοῦ δὲν ἐξυπηρετεῖ τὸ δημόσιον συμφέρον ἐν τῇ γενικότητί του.

2. Ὁ Ἵπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν στερεῖται τοῦ δικαιώματος τοῦ αὐτελοῦς ἐλέγχου καὶ τῆς ἐποπτείας τῆς διαχειρίσεως πλείστων δημοσίων διαχειρίσεων (ΟΤΕ, ΔΕΗ, Διυλιστηρίου κλπ.) βάσει ἐιδικῶν νόμων. Βεβαίως ὁ Ἵπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν ἔχει ἀντιπρόσωπον, ὅπως καὶ ἄλλοι Ἵπουργοί, εἰς τὴν διοίκησιν τῶν ἐπιχειρήσεων τούτων, ἀλλ' ἡ τοιαύτη ἐποπτεία εἶναι περισσότερον τυπικὴ καὶ οὐδόλως οὐσιαστικὴ ὡς ἐπιβάλλεται χάριν τῆς ἐνότητας τῆς ἐποπτείας ἐπὶ τῆς διαχειρίσεως ἀπασῶν τῶν δημοσίων ἐπιχειρήσεων. Αἱ περὶ τῶν δημοσίων ὑπολόγων διατάξεις πρέπει νὰ ἐφαρμόζονται εἰς τὰς διαχειρίσεις τῶν δημοσίων τούτων ἐπιχειρήσεων, πλὴν δὲν ἐφαρμόζονται.

3. Ὁ Ἵπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν ἔχει τὴν γενικὴν ἐπίβλεψιν καὶ τὸν ἔλεγχον τῆς διαχειρίσεως τῶν Νομικῶν Προσώπων Δημοσίου Δικαίου. Ἐν τούτοις πλείστα Νομικὰ Πρόσωπα ἐξηρέθησαν ἐκ τοῦ ἐλέγχου τούτου, δυνάμει ἐιδικῶν Νόμων.

Ἡ τοιαύτη ἐξαιρέσις ἀποτελεῖ παράβασιν τοῦ κανόνος τῆς ἐνότητας καὶ καθολικότητος τῆς δημοσιονομικῆς διαχειρίσεως, διάσπασιν τῆς γενικῆς δημοσιονομικῆς διαχειρίσεως καὶ δὲν ἐξυπηρετεῖ τὸ δημόσιον συμφέρον.

4. Ἡ λειτουργία Εἰδικῶν Λογιστηρίων εἰς τὰ Ἵπουργεῖα Ἐξωτερικῶν καὶ Ἐθνικῆς Ἀμύνης, ἀντὶ τῶν Ἵπηρεσιῶν Ἐντελλομένων Ἐξόδων, αἱ ὁποῖαι λειτουργοῦν εἰς ὅλα τὰ ἄλλα Ἵπουργεῖα, ἀποτελεῖ περιορισμὸν τῆς ἐξουσίας τοῦ Ἵπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν διὰ τὸν ἔλεγχον τοῦ προϋπολογισμοῦ τῶν δύο τούτων Ἵπουργείων. Ἡ Ἵπηρεσία Ἐντελλομένων Ἐξόδων, εἶναι ὕπη-

ρεσία τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν καὶ ἔχει ἀρμοδιότητα διὰ τὸν ἀποκλειστικὸν προληπτικὸν ἔλεγχον τοῦ προϋπολογισμοῦ τῶν δαπανῶν τῶν Ὑπουργείων, εἰς τὰ ὁποῖα ἐδρεύουν, ἐνῶ τὰ Εἰδικὰ Λογιστήρια, τὰ ὁποῖα ἐπίσης εἶναι ὑπηρεσίαι τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν, ἔχουν περιορισμένην ἀρμοδιότητα, εἰς τὸν τοιοῦτον προληπτικὸν ἔλεγχον τῆς ἐκτελέσεως τοῦ προϋπολογισμοῦ τῶν ἐξόδων τῶν δύο ἀνωτέρω Ὑπουργείων, ἐνῶ τὸ σπουδαιότερον τμήμα τοῦ προληπτικοῦ τούτων ἐλέγχου διεξάγεται ἀπὸ τὰς ἰδίας ὑπηρεσίας τῶν δύο ἀνωτέρω Ὑπουργείων. Ὁ περιορισμὸς οὗτος ἀποβαίνει εἰς βάρος τῆς ἐνιαίας καὶ καλυτέρας διοικήσεως τῶν Δημοσίων Οἰκονομικῶν.

5. Ἡ ἀνυπαρξία προληπτικοῦ ἐλέγχου τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν, κατὰ τὴν ἔγκρισιν, ἐκκαθάρισιν, ἐντολὴν καὶ πληρωμὴν, τῶν δαπανῶν πλείστων αὐτοδιοικουμένων ὀργανισμῶν (Πανεπιστημίων, κλπ.) ἀποτελεῖ ἐπιζημιάν διάσπασιν τῆς ἐνότητος τοῦ ἐλέγχου καὶ τῆς εὐθύνης διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ προϋπολογισμοῦ τῶν ὀργανισμῶν τούτων, οἱ ὁποῖοι διαχειρίζονται κοινωνικοὺς πόρους, ἀντλοῦν ἔσοδα ἐκ τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος καὶ ἐπηρεάζουν τὴν γενικὴν φοροδοτικὴν ἰκανότητα τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας καὶ συνεπῶς ἐπηρεάζουν ἀμέσως τὰ Δημόσια Οἰκονομικά. Ἐπίσης ἡ δι' εἰδικοῦ νόμου ἐξαίρεσις τῶν ἀσφαλιστικῶν ὀργανισμῶν ἐκ τοῦ προληπτικοῦ ἐλέγχου τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν καὶ ἐκ πάσης ἐν γένει παρακολουθήσεως τῆς ταμειακῆς, οἰκονομικῆς καὶ πιστωτικῆς τῶν πολιτικῆς, ἀποτελεῖ οὐσιώδη διάσπασιν τῆς ἐνιαίας οἰκονομικῆς διοικήσεως τῶν αὐτονόμων τούτων ὀργανισμῶν δημοσίου δικαίου, οἱ ὁποῖοι ἐπηρεάζουν ἀμέσως τὴν φοροδοτικὴν ἰκανότητα τῆς οἰκονομίας (ἐργοδοτῶν, ἐργατῶν καὶ ὑπαλλήλων) καὶ κατὰ συνέπειαν ἐπηρεάζουν ἀμέσως τὴν ὅλην κατάστασιν τῶν Δημοσίων Οἰκονομικῶν.

6. Ὁ προϋπολογισμὸς τῆς Βουλῆς ἐκτελεῖται ὑπὸ τὴν εὐθύνην τοῦ Προέδρου τῆς Βουλῆς, ὁ ὁποῖος ἀσχεῖ καθήκοντα Κυρίου Διατάκτου ἐπὶ τῶν δαπανῶν τῆς Βουλῆς. Εἰς τὴν Βουλὴν, ὡς ἐκ τούτου, δὲν ὑπάρχει οὔτε ὑπηρεσία Ἐντελλομένων Ἐξόδων οὔτε Εἰδικὸν Λογιστήριον.

Ἡ τοιαύτη διάσπασις τῆς ἐνότητος τῆς ἐκτελέσεως τοῦ κρατικοῦ προϋπολογισμοῦ εἶναι ἀποτέλεσμα πολιτικῆς σκοπιμότητος, πλὴν ἐπιζημία διὰ τὴν ἐνότητα τῆς δημοσιονομικῆς διοικήσεως. Ἡ ἐκτέλεσις τοῦ προϋπολογισμοῦ τῆς Βουλῆς γίνεται συμφώνως πρὸς τὸν κανονισμὸν τῆς Βουλῆς.

Σύγκρουσις ἐξουσιῶν καὶ ἀρμοδιοτήτων τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν καὶ τοῦ Κοινοβουλίου

Νομοθετοῦσα ἐξουσία θεωρητικῶς, εἰς τὰ κοινοβουλευτικὰ Κράτη, ὑπονοεῖται ὅτι εἶναι τὸ Κοινοβούλιον, ἐν τῇ πρακτικῇ δὲμως νομοθετεῖ συνήθως ἡ διαθέτουσα τὴν πλειοψηφίαν εἰς τὸ Κοινοβούλιον Ἐκτελεστικὴ Ἐξουσία.

Προκειμένου δὲμως περὶ τῶν οἰκονομικῶν νομοθετημάτων, τόσον εἰς τὰς

άλλας χώρας ὅσον καὶ εἰς τὴν χώραν μας, νομοθετοῦσα ἀρχὴ εἶναι ἄλλοτε ἀποκλειστικῶς ἢ διαθέτουσα τὴν πλειοψηφίαν ἐν τῷ Κοινοβουλίῳ Κυβέρνησις, ὅπως εἶναι τὰ νομοθετήματα ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ Κράτους καὶ τῶν Νομικῶν Προσώπων Δημοσίου Δικαίου, τὰ προκαλοῦντα ἐλάττωσιν τῆς περιουσίας ἢ αὐξήσιν τῶν δαπανῶν διὰ μισθοδοσίαν προσώπου ἢ διὰ σύνταξιν ἢ ἐν γένει ὄφελος προσώπου τινός (ἄρθρον 24 τοῦ Συντάγματος), ἄλλοτε δὲ de facto καὶ ἀναλόγως τῆς κοινοβουλευτικῆς ἰσχύος τῆς Κυβερνήσεως αὐτῆς αὕτη ἢ Κυβέρνησις. Συνεπῶς, ὡς πρὸς τὰ οἰκονομικὰ νομοθετήματα, τόσον de jure ὅσον καὶ de facto νομοθετοῦσα ἀρχὴ εἶναι αὕτη αὕτη ἢ Ἐκτελεστικὴ Ἐξουσία, ἀσχοῦσα τὴν λειτουργίαν ταύτην διὰ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν, ὁ ὅποιος ὑποβάλλει εἰς τὴν Βουλὴν τὰ οἰκονομικὰ νομοθετήματα καὶ ἐπιδιώκει τὴν ἐπιφέρεισιν των συμφώνως πρὸς τὰς ἀπόψεις τῆς Κυβερνήσεως. Ἡ Βουλὴ, ἐν προκειμένῳ, στερεῖται οὐσιαστικῶς νομοθετικῆς πρωτοβουλίας. Ἡ τοιαύτη ἐν τῇ πράξει σύγχυσις τῶν δύο τούτων ἐξουσιῶν, ἐν τῷ προσώπῳ τῆς Κυβερνήσεως, δὲν θεωρεῖται σήμερον, εἰς τὰς δημοκρατικὰς χώρας, ἐπικίνδυνος διὰ τοὺς δημοκρατικούς θεσμούς καὶ διὰ τὰ δικαιώματα τοῦ κυριάρχου λαοῦ, διότι τὴν εὐθύνην ἐπὶ τῆς οἰκονομικῆς διοικήσεως δύναται νὰ ἔχῃ μόνον ἡ Κυβέρνησις, αἱ δὲ νομοθετικαὶ Πράξεις τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας ἐλέγχονται ἀπὸ τὴν ἀντιπολίτευσιν, ἀπὸ τὸν τύπον, ἀπὸ τὴν ἐπιστήμην καὶ τέλος ἀπὸ τὸν κυριάρχον λαόν, ὁ ὅποιος, τελικῶς, διὰ τῆς ἐτυμηγορίας του, ἐπιδοκιμάζει ἢ ἀποδοκιμάζει τὴν νομοθετικὴν δρᾶσιν τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐξουσίας.

Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν ἀποτελεῖ τὴν κλειδα τῆς τοιαύτης ἐπιδοκίμασις ἢ ἀποδοκίμασις τοῦ νομοθετικοῦ ἔργου τῆς Κυβερνήσεως εἰς τὸν οἰκονομικὸν τομέα, ὁ ὅποιος δέχεται, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, πύρινα βέλη ἐξ ὄλων τῶν κατευθύνσεων (ἀντιπολιτεύσεως, τύπου, κλπ.), ἐνῷ σπανίως δέχεται τὰς εἰλικρινεῖς ἐκδηλώσεις ἐπιδοκίμασις καὶ εὐχαριστιῶν. Διὰ τοὺς λόγους τούτους, ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν ἀποτελεῖ τὸν χαλύβδινον πύργον, πρὸ τοῦ ὁποίου θραύονται ὅλαι αἱ ἐπιθέσεις, ἄλλοτε δίκαιαι, πολλάκις δὲ ἄδικοι καὶ παράλογοι. Λόγῳ τῆς θέσεώς του ταύτης ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν δέον νὰ εἶναι ὡπλισμένος μὲ ἰκανὴν δύναμιν ἀντιστάσεως ἐναντίον οἰασδήποτε πιέσεως, προβάλλων ταύτην μετὰ περισκέψεως καὶ θάρρους ἀλλὰ καὶ μετὰ πολιτικότητος. Διὰ τοῦτο δέον νὰ εἶναι προικισμένος μὲ ἐξαιρετικὰς ἰκανότητάς, νὰ δύναται νὰ συμβιβάσῃ, κατὰ τὸν καλύτερον τρόπον, τὰς διισταμένας ἀπόψεις καὶ ἀξιώσεις τῶν Συναδέλφων του, τοῦ πολιτικοῦ κόσμου, τοῦ τύπου, τῆς Διοικήσεως καὶ τοῦ λαοῦ γενικῶς ὁλοκληροῦ. Δέον νὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ κατευθύνῃ τὴν δημοσιονομικὴν Διοίκησιν πρὸς τοὺς προγραμματισθέντας σκοπούς, νὰ ἔχῃ τὴν ἀπαιτουμένην προβλεπτικότητα καὶ εὐπροσαρμοστικότητα εἰς τὴν δημοσιονομικὴν πολιτικὴν, πρὸς τὰς ἐκάστοτε δημιουργου-

μένας ἀνάγκας καὶ τὰς ἐπιβαλλομένας ἐκάστοτε κατευθύνσεις τῆς κυβερνητικῆς πολιτικῆς. Πρέπει ἐπίσης νὰ δύναται νὰ προβλέπῃ τὰς πιθανὰς καὶ βεβαίαις ἀντιδράσεις τοῦ λαοῦ, ἐκ τῶν μελετωμένων παρ' αὐτοῦ μέτρων. Διὰ τοῦτο ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν ἀναδεικνύεται εἰς ἐξέχουσαν προσωπικότητα ἐν τῇ ἀσκήσει τῶν ἐξουσιῶν καὶ ἀρμοδιοτήτων τούτων.

Ἐκ τῆς ὁμιλίας μας ἐξάγεται τὸ συμπέρασμα, ὅτι τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν ἀποτελεῖ, εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ εἰς ὅλας τὰς χώρας, σπουδαιότατον τομέα τῆς Διοικήσεως, ὁ ὁποῖος ἀπαιτεῖ ὡς Ὑπουργόν, πρόσωπον κατέχον ἀρτίαν ἐπιστημονικὴν, οἰκονομολογικὴν καὶ νομικὴν κατάρτισιν καὶ πλήρη πολιτικὴν ὠριμότητα.

Τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν, λόγῳ τῆς μεγίστης σπουδαιότητός του, ἀναδεικνύει τὸν Ὑπουργὸν τῶν Οἰκονομικῶν ὡς τὴν πλέον ἐξέχουσαν προσωπικότητα ἐν τῇ Κυβερνήσει καὶ ἐν τῇ πολιτικῇ κόσμῳ. Εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐπίσης, τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν, λόγῳ τῆς ἰδιαζούσης καὶ ἐξεχούσης θέσεώς του εἰς τὴν Διοίκησιν, ἀποτελεῖ τὸ Γενικὸν Ἐπιτελεῖον τῆς Διοικήσεως, τὸ ὅποιον ἀναδεικνύει Ὑπουργοὺς τῶν Οἰκονομικῶν, Διοικητὰς τῶν πιστωτικῶν ἰδρυμάτων, Ἀνωτάτους Διοικητικούς καὶ Δικαστικούς Λειτουργοὺς, Καθηγητὰς τῶν Δημοσοσιονομικῶν Ἐπιστημῶν καὶ πάσης φύσεως Ἐπιστήμονας, Οἰκονομολόγους καὶ Δημοσιονόμους.

Εἰς τὴν χώραν μας ἔχομεν πλεῖστα παραδείγματα Ὑπουργῶν τῶν Οἰκονομικῶν, ἀναδειχθέντων ἐκ τῶν ὑπαλλήλων τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν. Καὶ ὁ σημερινὸς Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν κ. Θ. Μερτικόπουλος ἐτιμήθη ὄχι ἀπαξ διὰ τοῦ ἀξιώματος τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν, διότι εἰς τὸ πρόσωπόν του, ὡς ἀνωτάτου προϊσταμένου Ὑπηρεσίας τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν, ἡ Πολιτεία διείδε τὸν κατάλληλον Ὑπουργὸν τῶν Οἰκονομικῶν τῆς Ὑπηρεσιακῆς Κυβερνήσεως κατὰ τὴν μεταβατικὴν προεκλογικὴν περίοδον. Καὶ πολλοὶ ἀνώτατοι ὑπάλληλοι τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν, οἱ ὁποῖοι εἶναι οἱ φυσικοὶ καὶ ἀναγκαῖοι Σύμβουλοι τοῦ ἐκάστοτε Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν, ἐτιμήθησαν ὑπὸ τῆς Πολιτείας διὰ τῶν ὑπᾶτων ἀξιομάτων, ὡς εἶναι οἱ σημερινοὶ Πρόεδροι τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου καὶ τοῦ ΑΣΔΥ κ. κ. Θεοδωρακάς καὶ Σωφρονόπουλος, ὡς καὶ ἄλλοι ἀνώτατοι Κρατικοὶ λειτουργοί. Καὶ οἱ Καθηγηταὶ τῶν ἀνωτάτων τοῦ Κράτους Σχολῶν εἰς τὴν Δημοσίαν Οἰκονομικὴν καὶ τὸ Δημοσοσιονομικὸν Δίκαιον εἶναι κατὰ τὴν μεγίστην πλειοψηφίαν, πρῶην ὑπάλληλοι τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν, ὡς εἶναι οἱ κ. κ. Α. Σμπαρούνης, Π. Δερτιλῆς καὶ Α. Ἀγγελόπουλος. Καὶ πλεῖστοι ἄλλοι ὑπάλληλοι, ἐν ἐνεργείᾳ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν εἶναι ἀριστοὶ διάκονοι τῶν Οἰκονομικῶν καὶ Νομικῶν Ἐπιστημῶν.

Ὁ Γενικὸς Διευθυντὴς τοῦ Δημοσίου Λογιστικοῦ, ὡς ἐκ τῆς θέσεώς του, εἶναι ἐν τῇ οὐσίᾳ ὁ Ὑπηρεσιακὸς Ὑφυπουργὸς ἐπὶ τοῦ Δημοσίου Θησαυρο-

φυλακίου. Οὗτος εἶναι καὶ ὁ Κυβερνητικὸς Ἐπίτροπος εἰς τὴν Τράπεζαν τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ Ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν, ἀσκῶν τοιαύτας πολυσχιδεῖς καὶ σπουδαίας ἐξουσίας, εὐρισκόμενος ἐντὸς τοιοῦτου ἀνωτάτου πνευματικοῦ περιβάλλοντος, ἀναδεικνύεται εἰς ἐξέχουσαν προσωπικότητα. Ὡς τοιοῦτος δὲν ἐκλέγεται παρὰ τῆς Κυβερνήσεως, ἀλλ' ἐπιβάλλεται.

Ἡ τοιαύτη ἐπιβολὴ εἶναι ἀπαραίτητος διὰ τὴν ἀσκησιν ὄλων τῶν ἐξουσιῶν του, αἱ ὁποῖαι, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τούτου καὶ μὲ τὴν πολὺτιμον βοήθειαν τῶν Συνεργατῶν του εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν, καθιστοῦν δυνατὴν τὴν ἐπιτυχῆ ἐφαρμογὴν τοῦ προγράμματος τῆς Κυβερνήσεως τὸ ὁποῖον, ἐν τελικῇ ἀναλύσει ἀποβλέπει, εἰς ὅλας τὰς χώρας, εἰς τὴν ἐξασφάλισιν τῆς κοινωνικῆς εὐημερίας καὶ εἰς τὴν θεμελίωσιν τοῦ συγχρόνου Κράτους.

BIBLIOΓΡΑΦΙΑ

- Ἀνδρεάδην Στρατῆ : Στοιχεῖα συνταγματικοῦ δικαίου, Ἀθῆναι 1953.
 Ἀνδρεάδην Στρατῆ : Στοιχεῖα Διοικητικοῦ Δικαίου, Ἀθῆναι 1956.
 Bettelheim Charles : L'Économie Soviétique, Paris 1950.
 Δερτιλῆ Παναγιώτη : Ὁ Προϋπολογισμὸς τοῦ Κράτους, Ἀθῆναι 1936.
 Δερτιλῆ Παναγιώτη : Σύστημα Δημοσίας Οἰκονομικῆς, Τόμος Β', Ἀθῆναι 1947.
 Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου : Κώδιξ Νομοθεσίας, Ἀθῆναι 1957.
 Ζαριφοπούλου Γρηγορίου : Δικονομία Διοικητικῆς ἐκτελέσεως, Ἀθῆναι 1931.
 Καλογεροπούλου Στρατῆ : Διεθνὲς Δημόσιον Δίκαιον, 1951.
 Κανᾶ Γεωργίου : Δημοσιονομικὴ πολιτικὴ καὶ ἔθνικὸν εἰσόδημα, Ἀθῆναι 1953.
 Λαμπρινάκη Βασιλείου : Ἡ δημοσιονομικὴ πρωτοβουλία τοῦ κοινοβουλίου ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ Κράτους, Ἀθῆναι 1949.
 Laufenburger Henri : Finances Comparées, Paris 1947.
 Σάντη Δημητρίου : Εἰσαγωγή εἰς τὴν δημοσιονομικὴν πολιτικὴν, Ἀθῆναι 1936.
 Σάντη Δημητρίου : Ἡ θέσις τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν ἐν τῇ συγχρόνῳ δημοκρατίᾳ, Θεσσαλονίκη 1930.
 Σβώλου—Βλάχου : Τὸ σύνταγμα τῆς Ἑλλάδος, Τόμος Α', Ἀθῆναι 1954.
 Σμπαροῦνη Ἀθανασίου : Φορολογικὸν δίκαιον. (Γενικαὶ Ἀρχαί), Ἀθῆναι 1958.
 Στασινοπούλου Μιχαῆλ : Μαθήματα δημοσιονομικοῦ δικαίου καὶ δημοσίου λογιστικοῦ, Ἀθῆναι 1956.
 Statistiques et Études Financières. Ἐκδοσις Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν Γαλλίας. Ἰούλιος 1956.
 Trotabas Louis : Précis de Science et de Législation financières, Paris 1953.
 Waline et Laferrière : Traité élémentaire de Science et de Législation financières, Paris 1952.